

ЖУРНАЛ ВИЗНАНО ПЕРЕМОЖЦЕМ КОНКУРСУ "СВІТОЧ ПРИДНІПРОВ'Я"

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЩОМІСЯЧНИК

ВИХОДИТЬ З ЛИПНЯ 1991 р.

БОРИСТЕН

2021 рік

№ 05(358)

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ, ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ
ТА НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ЩОМІСЯЧНИК

До **100-річчя** Коледжу
електрифікації Дніпровського
державного аграрно-
економічного університету
(**1921-2021**)

“У всіх народів мова — це засіб спілкування, у нас це — фактор відчуження. Не інтелектуальне надбання століть, не код порозуміння, не першоелемент літератури, а з важкої руки Імперії ще й досі для багатьох — це ознака націоналізму, сепаратизму, причина конфліктів і моральних травм. Людина розмовляє рідною мовою, а на неї озирються...”

“Нації вмирають не від інфаркту, спочатку в них відбирають мову”

Ліна Костенко

Представництва редакції:

«Бористен (Борисфен)» — незалежний і недержавний український науково-популярний щомісячник, який висвітлює наукові, культурні, соціальні, історичні події. Видавцем і засновником часопису є Дніпровська міська громадська організація «Товариство шанувальників журналу „Бористен“», голова правління письменник і видавець Фідель Сухоніс. Видавець: Дніпровська міська громадська організація «Товариство шанувальників журналу „Бористен“», Дніпровський Національний Університет імені О.Гончара

Серія КВ, реєстр. номер 16084-4556 ПР. Рік видання двадцять перший. Постановою президії ВАК України від 9 квітня 2008 року за № 1-05/4 журнал внесено до переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватись основні результати дисертаційних робіт з історії, філології, політичних наук, мистецтва та культурології.

Редакція не завжди поділяє думку авторів і не несе відповідальності за недостовірність опублікованих даних. Редакція не несе відповідальності перед авторами і/або третіми особами і організаціями за можливу шкоду, нанесену публікацією статті. Редакція має право скоротити матеріал без згоди автора. Редакція сплачує гонорари тільки за матеріали, які замовлені авторами.

Адреса журналу «Бористен»: Адреса редакції
а/с № 791, 49008 м. Дніпро, Україна
Телефон: (050) 340 - 28 - 27
e-mail: fidelsukhonis@gmail.com

У Києві: Олег Чорногуз, тел: (067)2555026
У США: Bahriany Foundation, Inc. 19669 Villa Rosa Loop, Fort Myers, FL 33967, USA
З релігійних справ у США та Канаді: Mr. V. Babanskyj, 74 Oakridge, Watchung, N.J. 07069, USA;
У Румунії: Ritco Virgil STR. 1 Decembrie 7. Bloc 19 Sc B. Ap. 8 8885 Macin Jud. Tulcea Romania;
У Бразилії: Wira Selanski, Rua General Glicer- io, 400 apt.701, 22245-120 Rio de Janeiro, RJ Brazil, Telefax (00-55-21) 2556-5517
У Ізраїлі: Svitlana Glaz, Arie Rubin, 18\I, Lod, Israel
У Польщі: Juri Hawryluk, skr. poczt. 55, 17 - 100 Bielsk Podlaski, Polska
У США: Raisa Chejlyk. 4000 S. Biscayne Dr. #213 North Port, FL. 34287.

Електронні версії журналу borysten.com.ua

Долучайтесь до нас у соцмережі

[facebook.com/borysteninfo](https://www.facebook.com/borysteninfo)

Верстка\дизайн
журнал „CatArt”

Видавець ФОП
Озеров Г.В.
м.Харків, вул.
Університетська, 3\9
Свідцтво про державну

реєстрацію
№ 818604 від
2.03.2000

Папір офсетний.
Друк цифровий
Щомісячник,
наклад:
1500 примірників

ЗМІСТ

--Колонка редактора--

8 травня в Україні відзначають День пам'яті та примирення, присвячений пам'яті жертв Другої світової війни. Друга світова війна стала найбільш кривавою і жорстокою в історії людства. Цей день присвячений пам'яті тих понад 80 мільйонів людей, чиє життя було обірване насильством світового масштабу, людям усіх рас і націй. Тим, хто загинув на фронтах, в окопах, і тим, хто загинув під час бомбардувань, побував у полоні, концтаборах, чи просто зник безвісти у вихорі воєнного лихоліття.

Російсько-український конфлікт триває довше, ніж Друга світова війна. **Україна сьомий рік поспіль воює за свою незалежність проти Росії.** Сотні заручників Кремля, тисячі вбитих, десятки тисяч поранених, більше мільйона біженців. Щодня гинуть українські воїни, щодня є поранені та полонені, щодня ворожа артилерія "порушує тишу". Яку ж війну ми воюємо, чого нам очікувати від Путіна найближчим часом і як захистити незалежність України в умовах глобальної пандемії? Відповіді на це питання немає ні в кого....

Стор.1 Колонка редактора

Стор.2 Унікальний Новоолександрівський Кромлех

Стор.3-4 Пам'ятний знак на честь засновників Сухачівки Або Свято в Сухачівці

Стор.5-6 Кентшинський ярмарок «З мальованої скрині»

Стор.7-8 Округ Сарасота із українцями відзначив своє 100-річчя

Стор.9 Король тенорів

Стор.10-11 Десять Заповідей Божих

Стор.12-13 ЗБЕРІГАЙМО ЧИСТОТУ РІДНОЇ МОВИ

Стор.14-15 Спогади

Стор.15-17 Українці за кордоном

Стор.18 Медик за покликом душі

Стор.19 -24 До сторіччя Коледжу електрифікації Дніпровського державного аграрно-економічного університету (1921-2021)

Стор.25-35 Про Велику енциклопедію полтавської діаспори

Стор.36 Українські рецепти

Долучайтесь до нас у соцмережі

facebook.com/borysteninfo

Ще більше цікавої та актуальної інформації на нашому сайті **borysten.com.ua**

**1939 – 1945
ПАМ'ЯТАЄМО
ПЕРЕМАГАЄМО**

*Фідель Сухоніс, редактор журналу
"Бористен"*

«Спеціально для «Бористену»

---Унікальний

Новоолександрівський Кромлех ---

Зовсім нещодавно Дніпровською археологічною службою було відкрито унікальний Дніпровський Стоунхендж, що знаходиться в 10 км від Дніпра в селищі Новоолександрівка. Зараз проводяться археологічні роботи по розкопкам Новоолександрівського кургану, який має цінність для історичної культури Дніпропетровщини. Археологи виявили у внутрішній частині кургану - кромлех. Його розміри вражають. Будували його виключно з практичного значення - земляний насип, а також щоб «відокремити» царство живих від мертвих. Але кожний курган має сакральне значення, тому це зараз з'ясовують спеціалісти.

Кромлех - стародавня споруда, як правило, пізнього неоліту або ранньої бронзової доби, що представляє собою декілька поставлених вертикально в землю довгастих каменів, що утворюють одну або декілька концентричних кіл. Часто конструкції такого типу відносять до мегалітів.

Саме цей кромлех має 5000 років

тому захоронення. Він складається з кам'яних плит, кожна з них важить приблизно 1 тону. Це є одночасно погребальний та культовий комплекс, що сховали наші предки. Таємниця цього кургану несе дух трипільського захоронення мідника*яного віку.

На даний момент знайдено 24 могили з яких виявили кістки похованих людей та дитину. Усі ці знахідки направлять до Інституту Археології у місті Києві для подальшого з'ясування фактів а після вже відішлють на аналіз до Німеччини для виявлення статі, віку та національності цих поселень. Поруч з муміфікованими тілами можна спостерігати приналежності засобів праці (сокира та глечики). Саме раннє поховання відносять до енеоліту, а саме пізніше до епохи середнього бронзового віку (приблизно 2500 тисяч років до н.е.). За словами археолога Ярослава Ярошенко «Кромлех» залишиться на цьому ж місці і буде музеєфіковано, тобто музей під відкритим небом.

Оксана Бойко (м. Дніпро)

Пам'ятний знак на честь засновників Сухачівки Або Свято в Сухачівці

Стародавнє українське поселення Сухачівка пройшла етапи розвитку: від козацького зимівника – до житлового мікрорайону західної частини міста Дніпра.

Активне заселення цієї місцевості почалося в першій половині XVII століття на місці половецького стійбища, яке існувало, як вважають учені, ще в XIII столітті. Місцевий краєзнавець, учитель Михайло Лоян відносив козацькі поселення в цьому краї на початок XVII століття. З метою оборони від нападів татар козаки будувати укріплення. Фортецю Козиреву Балку розмістили на території східної частини сучасного Таромського, майже на межі з Сухачівкою. Козацьке укріплення під назвою Козирева Балка входило до складу Новокодацької паланки.

За датою першої писемної згадки, офіційною датою заснування Сухачівки вважається 1770 рік. Після розгрому Запорозької Січі в 1775 році тут оселилася ще частина козаків. Сухачівка була державним селом, кріпацтва тут ніколи не існувало. Сухачівці, переважно українці за походженням, вважалися державними селянами.

Мрія відкрити пам'ятний знак засновникам Сухачівки виникла давно. Тим паче, що в сусідніх селах, а саме в Таромському, Карнаухівці, Миколаїці-1 такі пам'ятники вже встановлені. Неодноразово відбувалися обговорення цього питання місцевими мешканцями, представниками районної влади, козаками Міжнародної громадської організації (МГО) «Козацтво Запорозьке», краєзнавцями. Були різні пропозиції. Місцеві мешканці наполягли вишанувати пам'ять козаків на узвишші, де стояли, за переказами старожилів, хати перших поселенців, недалеко від старовинного цвинтаря. Знаменно, що пам'ятний знак встановлено саме на вулиці, яка

нині носить ім'я отамана Трифона Федоровича Гладченка (1890–1920). Він прожив коротке, мов спалах, життя борця за права знедоленого люду. У 1917–1921 роках Трифон Гладченко створив повстанський загін і став одним з відомих очільників національно-визвольного руху на Катеринославщині. Восени 1920-го червоноармійці вислідили народного ватажка, заарештували і розстріляли в Катеринославській тюрмі. Ця непересічна постать вимагала достойного вишанування.

Для встановлення пам'ятного знаку козаки МГО «Козацтво Запорозьке» привели відведену місцевість до належного стану: обіклали плиткою площадку, посадили рослини. З чорного граніту виготовили стелу з написом: «Запорозьким козакам – засновникам села Сухачівка від вдячних нащадків. До 250-річчя заснування Сухачівки від козаків МГО «Козацтво Запорозьке». 2020 рік». Козачка об'єднання «Берегиня» Зоя Шевцова зайнялася виготовленням додаткової, уточнюючої плити. Її закріпили на символічній скелі з сірого та рожевого граніту з написом: «Пам'ятний знак встановлено до 250-річчя (1770 рік) першої писемної згадки про село Сухачівку, засноване в XVII столітті».

Урочисте відкриття пам'ятного комплексу відбулося 14 жовтня 2020 року. Знаменно, що в цей день відзначалося три свята: захисника України, Українського козацтва та Покрови Пресвятої Богородиці. На заході були присутні: представники влади, історики (директор Дніпропетровського національного історичного музею ім. Д.І. Яворницького Юлія Пісчанська), козаки округу, козацькі об'єднання «Берегиня», краєзнавці, журналісти, письменники, мешканці Сухачівки і міста Дніпра.

Священник Сухачівського храму Апостола Євангеліста Іоанна Богослова отець Олександр провів молебень і освячення пам'ятного знаку.

Зі святковою промовою виступили Головний писар (начальник штабу) округу, генерал Василь Сердюков і генерал-командор Петро Середа. Вони передали вітання від першого отамана Новокодацької паланки округу, генерала козацтва Олександра Пилипенка. Козаки передали в дар сухачівцям і усім дніпрянам пам'ятку історії, пов'язану з козацьким минулим нашого регіону. Виступаючі подякували всім, хто брав участь у спорудженні пам'ятного знаку та наданні фінансової допомоги, насамперед генерал-хорунжому Івану Гаращенку. Висловили подяку в.о. директора НВК № 103 Інні Виблі за допомогу в організації святкового заходу.

Відомий поет Дніпропетровщини Костянтин Дуб, якого полонили унікальні Дніпровські плавні, мальовничі сухачівські краєвиди, прочитав свої поетичні твори і переповів легенду про наш козацький край.

Звітальним словом виступили місцеві мешканці. Серед них радіожурналістка Таїса Ковальчук. Прозвучав заклик вивчати власні родоводи, збирати старовинні сімейні спогади, раритеті, світлини. Нині збирається матеріал для книги-літопису про Сухачівку. Відгукніться спонсори для цього видання! Місцевий поет Віктор Начиняний прочитав свою поезію про рідний край і побажав козакам і землякам – нащадкам славних родів, щоб «в їхніх жилах ніколи не стигла козацька кров».

По завершенні свята відбулось урочисте нагородження осіб, причетних до вивчення історії козацтва на Придніпров'ї. Зроблено спільне фото біля пам'ятного комплексу на згадку про важливу подію в житті сухачівської спільноти.

Символічно, що у другій половині дня на небі з'явилася подвійна веселка: за народним повір'ям – передвісник щасті та удачі. Сподіваємось, що наявність великої ріки, її малих потоків, заплав і озерець, живописних балок і ярів, лісових насаджень сприятиме розвитку рекреаційної зони і створенню гідропарку на території Сухачівки.

Зоя Шевцова,
заслужений лікар України,
член спілки журналістів України,
член спілки краєзнавців України

Кентшинський ярмарок «З мальованої скрині» (м. Кентшин, Польща)

«У скрині переховуємо те, що найдорожче і найцінніше» – це головний лозунг, який відкриває чи не кожен Фольклорний ярмарок «З мальованої скрині» у Кентшині. Цього року в першу суботу червня захід відбуватиметься уже 33 – ий раз. Цього разу перед публікою виступить ансамбль українського народного танцю «Черемош» та вокально – інструментальні групи «Гаразд» і «Слов'янська душа». Популярність «Скрині» в різні роки коливалася. Публіки було менше і більше, що залежало від ряду чинників. Інколи погода перешкоджала, часами ярмарок співпадав з іншими регіональними заходами, або фінансові можливості були невеликі. Проте люди завжди мали змогу тут зустрітися, познайомитися з талантами місцевих і приїжджих з України артистів. Частими і бажаними гістьми ярмарку є колективи, що гуртують молодих українців з Вармії та Мазурів – ансамбль «Думка» з українського ліцею в Гурові-Главецькому, «Черемош» з Венгожева, «Лісова пісня» з української школи в Бартошицях, гурти та солісти з місцевих пунктів навчання української мови тощо. Керівники шкільних колективів часто підкреслюють, що діти переживають кожен свій виступ на сцені. Тоді дуже добре, коли з ними є батьки, бо так міцніше почуття спільної справи. Діти не менше переживають і те, що про них напише «Наше слово» чи покаже телебачення. Таке визнання робить молодих українців сміливішими у своїх середовищах. Вони потім не соромляться перед польськими колегами виступати в народних

костюмах і співати українські пісні. Тому, такі заходи, як «Мальована скриня», обов'язково слід проводити. Ярмарок з перервами проводиться від 1979 р. Після демократичних перетворень за організацію відповідає ольштинський відділ та кентшинська ланка Об'єднання українців у Польщі (ОУП), які очолюють відповідно Степан Мігус та Андрій Сидор. Організаторські ряди поповнює також Кентшинський центр культури. Зачинателями свята були покійні уже українські лідери Михайло Семерак, Захар Кущак, Микола Гбур, Степан Демчук, Антін Старух та інші. Якщо спочатку публіці презентувались всього чотири колективи, то згодом їх кількість помножилась, а на сцену виходило навіть більше як двісті виконавців. Серед публіки часто були представники місцевої та воєвідської влади, українці-депутати Сейму Польщі, українські дипломати, гості з України тощо. У своїй історії ярмарок становив відбірний етап до фестивалю української культури, сприяв зміцненню польсько-українських відносин та був місцем відзначення таких важливих для українців подій, як роковини Акції «Вісла». У рамках заходу відбувалися майстер-класи, виставки, презентація українського бойового мистецтва чи молодіжні вечорниці у дворі древнього місцевого замку. Ярмарок «виходив» й на вулиці Кентшина, щоб познайомити мешканців і гостей з багатством української культури та кухні. Практично щороку кентшинський ярмарок є місцем популяризації наших шкіл у регіоні – в Бартошицях та Гурові-Главецькому.

Організатори ставлять собі за мету й активізацію української громади, особливо її молодих представників. В останні роки одним з символічніших був ярмарок проведений у 2014 р. під кличем «Усі ми з Майдану». Тодішній бугомістр міста відзначав, що у цей складний для України час, всі повинні стати українцями. «Мальована скриня» тривала три дні, а її учасники з України брали участь ще й у польському лицарському турнірі. Інструктори Всеукраїнської федерації «Спас» із Запоріжжя провели також майстер-класи для української молоді. Символічною стала друга частина концерту присвячена пам'яті героїв Майдану. Вона розпочалася жалібною піснею «Пливе кача по Тисині». Це твір, яким українці прощали Героїв Майдану, що віддали своє життя за вільну демократичну Україну і за її вхід до європейського співтовариства. Почесні гості ярмарку публічно засудили агресивні та брутальні дії Росії в Україні, закликали до солідарності з Україною і надання їй допомоги. Серед гостей були депутат польського парламенту Мирон Сич, генеральний консул України у Гданську Мирон Янків, віце-маршалок Вармінсько-Мазурського воєвідства Ярослав Слома та інші. На ярмарку можна було придбати доброчинні цеглинки, а весь дохід передадуть потерпілим на київському Майдані. У наступних роках відповідальний за акцію Громадський комітет «Разом з Україною» продовжував збирати гроші для біженців та поранених українських солдатів, які приїжджають на лікування до Польщі.

Григорій Сподарик, Польща

XXXIII
Regionalny Ukraiński Jarmark Folklorystyczny

З МАЛЬОВАНОЇ СКРИНІ
Amfiteatr Kętrzyn, 05. 06. 2021, початок о 12.00 **КЕНТШИН 21**

Z MALOWANEJ SKRZYNI
Amfiteatr Kętrzyn, 05. 06. 2021, początek o godz. 12.00 **KETRZYN 21**

ГАЛА-КОНЦЕРТ
„XXX РОКІВ
НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ”

KONCERT GALOWY
„XXX LAT
NIEPODLEGŁEJ UKRAINY”

Виступлять/Wystąpią:
Ансамбль українського народного танцю «ЧЕРЕМОШ»
Zespół Ukraińskiego Tańca Ludowego „CZEREMOSH” z Węgorzewa
Вокально-інструментальна група «ГАРАЗД» з Гданська
Grupa wokálně-instrumentalna „HARAZD” z Gdańska
Вокально-інструментальна група «СЛОВ'ЯНСЬКА ДУША» з Гданська
Grupa wokálně-instrumentalna „SŁOWIANSKA DUSZA” z Gdańska

Organizatorzy / Organizatory
Општинський відділ ОУП / Opatynski Oddział ZUwP
Міський гурток ОУП в Кентшині / Kolo Miejskie ZUwP w Kętrzynie
Кентшинський центр культури / Kętrzyński Centrum Kultury

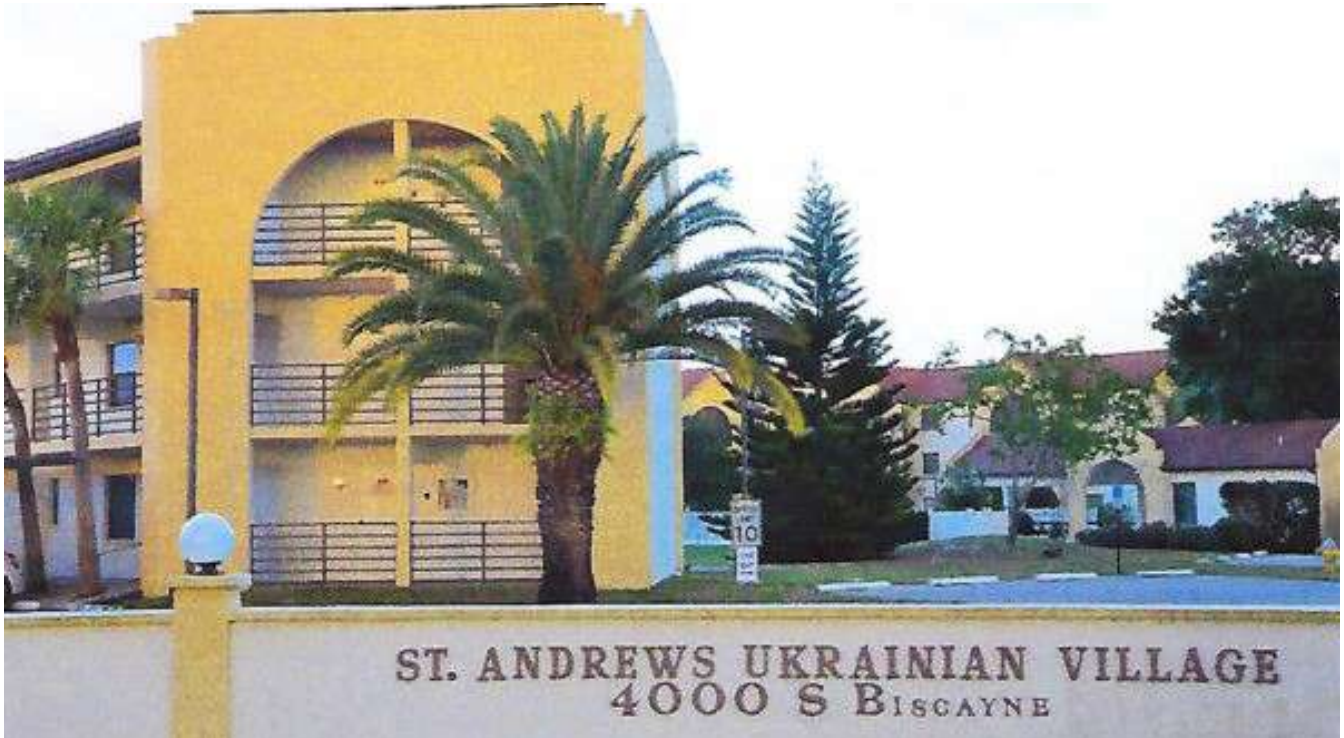
Zrealizowano dzięki wsparciu:
Burmistrza Kętrzyna
Starostwa Powiatu Kętrzyńskiego

Patronat medialny:
Media patronuje:
Radio Gdansk

**WSTĘP
WOLNY**
**TRANSMISJA
ONLINE**
<https://www.mafp.pl>

**ZALÓŻ
MISJON**

Округ Сарасота із українцями відзначив своє 100-річчя «Українське село» в Сарасоті

З нагоди 100-річчя округу Сарасота на Флориді місцева публічна бібліотека Джакаранда у м. Веніс запросила 56-й відділ Союзу українців Америки (СУА) організувати виставку українського народного мистецтва та доповідь про українську-американську громаду, яка проживає в цьому окрузі. Слава Стефанишин, музейна референтка відділу, та Рома Гуран, пресова референтка, підготували виставку українського мистецтва, яка тривала увесь квітень. Доповідь про українську-американську громаду в окрузі Сарасота підготували Віра Боднарук та Анна-Марія Сусла на суботу 24 квітня. Число слухачів було обмежене до 30 осіб через карантин, а доповідь виголосили на подвір'ї бібліотеки. Через неможливість використати екран для ілюстрації матеріалу доповіді на подвір'ї, надрукували брошуру з відповідними світлинами до тексту, яку підготувала Анна Мацілінська, організаційна референтка Осередку ім. св. Андрія, зі світлинами Віктора Лісничого, голови Осередку ім. св. Андрія в Норт Порті. Анна-Марія Сусла цікаво розповіла про перших українських відвідувачів цієї околиці, де є теплі мінеральні води, про пенсіонерів із Північної Америки та Канади. Вони почали селитися тут і заснували свій культурний і релігійний осередок, українські церкви та відділи українських-американських організацій. Зараз тут проживає понад 5 тис. осіб українського походження з різних хвиль приїжджиків. Тут існують і активно працюють Українсько-американські Ветерани (пост 40), Український-американський клуб, СУА (56-й відділ), Товариство української мови ім. Шевченка, Мужський клуб.

Майже всі названі організації входять у Громадський комітет Південно-західної Флориди.

Щороку він організовує спільні відзначення Злуки земель України 22 січня, вечір на честь Тараса Шевченка в березні, пам'ятні заходи про Чорнобильську аварію 26 квітня, святкування Дня Незалежності України 24 серпня, вшанування жертв Голодомору-Геноциду 1932-1933 рр. Крім загальних імпрез, кожне товариство має ще й свої окремі імпрези: доповіді на різні теми, концерти, щоб збирати фонди на поміч потребуючим (особливо потерпілим на війні на Донбасі), пікніки, церковні свята. Після виступу Анни-Марії Сусли, бібліотекарка Мері Фішер запросила присутніх до середини книгозбірні, де Ірина Копі продемонструвала писання крашанок, а Богдана Пужик коментувала її роботу. Імпреза була дуже успішною і дирекція бібліотеки Джакаранди щиро подякувала Лесі Попель, голові 56-го відділу СУА, за участь у відзначенні 100-річчя округу Сарасота.

Раніше «Міст» розповідав про культурне життя українців у південно-західній Флориді.

Віра Боднарук

----- Король тенорів -----

Українського оперного співака, ліричного тенора ОЛЕКСАНДРА МИШУГУ (7 червня 1853, с. Новий Витків на Львівщині – 9 березня 1922, м. Фрайбург, Німеччина) називали "королем тенорів" і з аніслагами чекали на кращих сценах Європи. А він, заробляючи гроші за кордоном, вкладав гроші в розвиток української культури, зокрема профінансував видання збірки Івана Франка "Зів'яле листя".

Його батько Пилип був сільським шевцем, і, здавалося, хлопця аж ніяк не можуть чекати кращі європейські сцени. Та саме батько мимохіть привів його до світу музики, взявши сина до львівського собору, де той так старанно підспівував церковному хору, що привернув увагу регента і той взяв хлопця на навчання. Згодом Олександр віддячить батьку і відзначить його внесок у своє становлення як співака, взявши псевдонім "Філіппі-Мишуга". Випускник львівських школи

дяків, учителької семінарії та консерваторії, Олександр Мишуга продовжив навчання співу в Міланській консерваторії. Крім цього, він також вивчав анатомію і фізіологію, італійську, німецьку, російську, англійську, французьку мови.

У 1883 р. він дебютував у ліричній опері німецького композитора Ф. Флотова "Марта" у м. Форлі (Італія), після чого отримав низку пропозицій роботи. У 1884-1885 рр. він – вже соліст Великого театру у Варшаві. Із великим успіхом виступав на головних сценах Мілана, Варшави, Кракова, Відня, Лондона, Берліна, Стокгольма, Парижа, Києва та інших міст Європи. Часто відвідував рідний Львів з концертами.

У 1911-1914 рр. викладав у Варшавському музичному інституті, потім школі співу в Римі, від 1919 р. – у власній музичній школі в Стокгольмі, виховавши десятки оперних співаків та співачок.

Водночас ми, українці, маємо бути вдячними Олександрові Мишугі за його меценатську діяльність. Ставши уславленим співаком, якого оваціями зустрічала найвишуканіша публіка європейських столиць, він не забував про своє коріння і прагнув підтримати українську культуру. Так, лише завдяки його фінансовій підтримці побачила світ збірка Івана Франка "Зів'яле листя", яку прочитали мільйони українців. Також завдяки О.Мишугі було видано перший том дослідження «Українське мистецтво» побачив світ завдяки допомозі Олександра Мишуги. Він надавав фінансову допомогу українській газеті "Рада" та театру Миколи Садовського, українським студентам, лікарням, сиротинцям тощо. А все майно і гроші О.Мишуга заповів Вищому музичному інституту ім. М. Лисенка у Львові.

---- Десять Заповідей Божих ----

Немаю сумніву, що усі читачі «Бористену» чули про 10 Заповідей Божих. Але чи усі збагнули суть цих настанов і їхнє значення в сучасному житті? Ці Заповіді дані нам у Книзі Вихід Старого Заповіту, коли Бог вирішив впровадити людство до, так би мовити, школи Божого життя і дати їм найперші настанови. Часи минали, світ став іншим і коли до людей прийшов Син Божий Ісус Христос, апостол Матвій запитав у Нього:

"Учителю, котра заповідь найбільша в Законі? Він же промовив йому: Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою. Це найбільша й найперша заповідь. А друга однакова з нею: Люби свого ближнього, як самого себе. На двох оцих заповідях увесь Закон і Пророки стоять" (Мт. 22:36-40).

Ми розглянемо усі 10 Заповідей, але спершу зробимо короткий огляд цих настанов.

Перша Заповідь: «Я є Господь Бог твій, нехай не буде у тебе інших богів, крім Мене».

Господь указує людині на Самого Себе і спонукає нас шанувати Його - єдиного істинного Бога. Ми повинні боятися і любити Бога та довіряти Йому понад усе.

Друга Заповідь: «Не роби собі кумира і всякої подоби з того, що на небі вгорі, або на землі внизу, і що у воді під землею: не поклоняйся їм і не служи їм».

Господь забороняє ідолопоклонство, тобто забороняє робити собі для шанування кумирів або ідолів, або шанувати подобу чи зображення того, що ми бачимо на небі (Сонця, Місяця, зірок), і що знаходиться на землі (рослин, тварин, людей), або знаходиться у водах (риб).

Третя Заповідь: «Не згадувай імені Господа Бога твого даремно».

Забороняється вимовляти ім'я Боже даремно, в розмовах, жартах, іграх, для прокльонів, присягання, брехні чи обману, чи використовувати Його забобонно, але звертатись до Божого Імені у кожній турботі, молитися до Нього, прославляти Його та дякувати Йому.

Четверта Заповідь: «Пам'ятай день суботній, щоб святити його: шість днів працєю і виконуй у них всю роботу свою, а день сьомий субота для Господа Бога твого».

Господь повелів шість днів працювати і

робити свої діла, хто до яких покликаний; а сьомий день присвячувати служінню Богу, на святі угодні Йому діла. Святими й угодними Богу ділами є турбота про спасіння своєї душі, молитва у храмі Божому і вдома, вивчення Закону Божого, просвічення розуму і серця корисними пізнаннями, читання Святого Письма та інших корисних для душі книг, благочестиві розмови, допомога бідним, відвідування хворих і ув'язнених, втішення засмучених та інші добрі діла.

П'ята Заповідь: «Шануй батька твого і матір твою, і добре тобі буде, і довго житимеш на землі».

Господь наказує нам шанувати батьків своїх і за це обіцяє довге життя у добробуті.

Шанувати батьків означає: любити їх, шанобливо ставитися до них, не ображати їх ні словами, ні вчинками, слухатися їх, допомагати їм у праці, турбуватися про них, коли вони в біді, а особливо, в час хвороби та їхньої старості, а також молитися за них Богу.

Гріх непошани до батьків – великий гріх. У Старому Завіті, хто лихословив батька або матір, карався смертю.

Шоста Заповідь: «Не вбивай».

Господь забороняє вбивство, тобто позбавлення життя іншої людини і самого себе (самогубство) в будь-який спосіб.

Життя – найбільший дар Божий; тому позбавляти себе або відбирати в когось іншого – найжахливіший, найтяжчий і найбільший гріх.

Самогубство – найстрашніший з усіх гріхів, вчинених проти шостої заповіді, бо у самогубстві, крім гріха убивства, є ще тяжкий гріх – відчай, ремствування на Бога і зухвалий бунт проти Провидіння Божого. Крім того, самогубство виключає можливість покаєння.

Людина буває винною в убивстві, якщо навіть убила іншу людину ненавмисно; і таке убивство є теж тяжким гріхом, бо в цьому випадку той хто, вбив винен у своїй необережності.

Сьома Заповідь:

«Не чини перелюбу».

Господь забороняє перелюб, тобто порушення подружньої вірності і будь-яку незаконну і нечисту любов. Чоловікові і дружині Бог забороняє порушувати шлюбну вірність і любов. Неодруженим же Бог велить дотримуватися чистоти думок і бажань – бути цнотливим у ділах і в словах, у помислах і бажаннях.

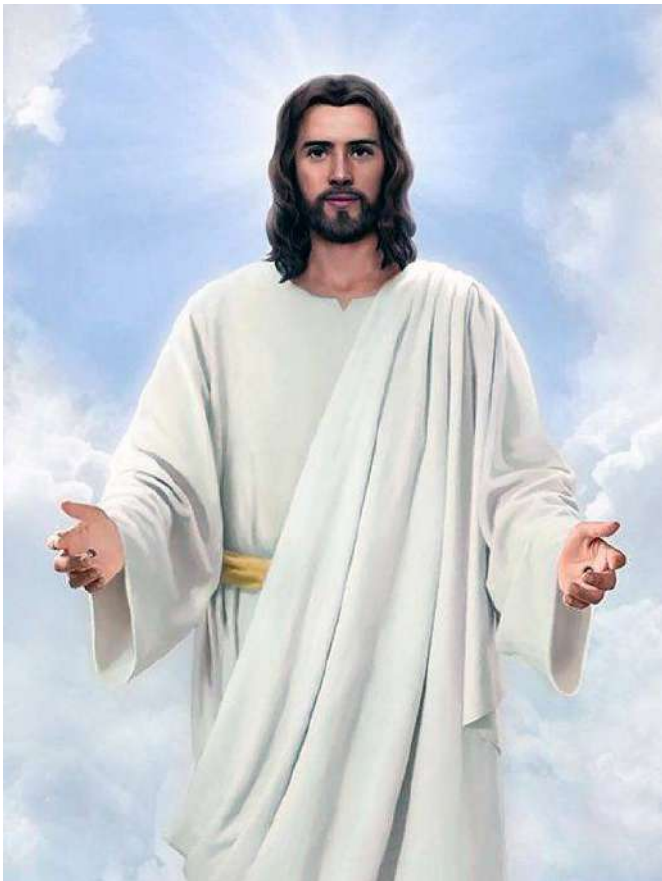
Для цього слід уникати всього, що може збудити у серці нечисті почуття: лайливості, безсоромних пісень і танців, спокусливих видовищ і картин, читання аморальних книг, пияцтва тощо.

Восьма Заповідь: «Не кради».

Господь забороняє крадіжку, тобто привласнення в будь-який спосіб того, що належить іншим.

Дев'ята Заповідь: «Не свідчи неправдиво проти ближнього твого». Господь забороняє говорити неправду про іншу людину і забороняє взагалі усяку неправду, як приміром: свідчити неправду на суді, робити неправдивий донос, обмовляти, зводити наклепи, лихословити, розпускати плітки.

Неприпустимо для християнина навіть така неправда, коли немає наміру вчинити зло ближньому, адже будь-яка неправда не гідна звання християнина і не узгоджується з любов'ю та повагою до ближніх.

Ніколи не слід докоряти й осуджувати інших, якщо ми не покликані до цього за своїм становищем і посадою. «Не судіть, щоб і вас не судили», - говорить Спаситель.

Десята Заповідь: «Не жадай дому ближнього твого, не жадай жони ближнього твого, ані раба його, ані рабині його, ані вола його, ані осла його, ані всякої худоби його, ані всього, що у ближнього твого».

Господь забороняє не тільки робити щось погане іншим, ближнім, які оточують нас, але й забороняє погані бажання і помисли щодо інших.

Гріх проти цієї заповіді називається заздрощами. Той хто заздрить, хто в думках жадає чужого, той від поганих думок в жадань легко може перейти і до поганих справ. Але й сама по собі заздрість оскверняє душу, роблячи її нечистою перед Богом, як каже слово Боже: «Думки злі – мерзотність для Бога» (Притч. 15, 16). «А через заздрість диявола гріх увійшов у світ» (Прем. 2, 24).

Одне з головних завдань істинного християнина – очищати свою душу від усякої внутрішньої нечистоти, згідно з настановою апостола Павла: «Очисти мене від усякої скверни плоті і духа, творячи святиню в страху Божому» (2 Кор. 7,1).

Потрібно берегтися від усяких поганих жадань і думок і бути задоволеним тим, що маємо: дякувати за це Богу, а за інших радіти, якщо вони мають усього багато.

Бог сказав про всі ці заповіді: «Я – Господь, Бог твій, Бог ревнивий, що карає за провину батьків на синах до третього й четвертого покоління тих, хто ненавидить Мене, і що чинить милість тисячам поколінь тих, хто любить Мене і хто держиться Моїх Заповідей» (Вихід 20:5-6).

Бог погрожує покарати всіх, хто порушує ці Заповіді. Тож, ми повинні боятися Його гніву та не проявляти непослуху до того, що Він наказує. Проте Він обіцяє милість та всяке благословення всім, хто дотримується цих заповідей. Отже, ми повинні також Його любити, вірити в Нього та старанно впорядковувати наше життя згідно з Його заповідями.

У наступному числі «Користену» ми докладніше розглянемо Першу Заповідь.

Почесний доктор теології та професор кафедри релігієзнавства НаУОА Леонід Остапович Якобчук

ЗБЕРІГАЙМО ЧИСТОТУ РІДНОЇ МОВИ

Звідки взялися дайвери на Дніпропетровщині?

Про те, що на Дніпропетровщині "дайвери встановили ялинку під водою", довідуюсь з цікавих новин 5 каналу (14 січня 2021 р.).

Не можу повірити своїм вухам: і під водою, і дайвери. Боже, які ми бідні. Невже в Україні нема водолазів, які занурюються під воду? Чи, може, запросили англійських або ж американських дайверів? Бідні, бідні журналісти. Як можна таке торочити на українському телебаченні? Невже вони не знають, що українці теж вміють занурюватись, пірнати під воду?

Загляньмо до словника. Англійське слово *diver* по-українському *водолаз, стрибун, нирець*. Є з чого вибирати. Хіба що дайвер з 5 каналу стукнув об дно головою і забув українські слова. Можливо, що почав вивчати англійську мову, тож хизується чужим словом, мовляв, ось який я мудрий. Такі шкідливі мовні витівки не приносять слави українським журналістам.

Пригода чи нагода?

У розмовній мові ці два іменники часто взаємозамінюють, хоча їхня семантична структура не дає для цього жодних підстав.

Іменник "*нагода*" позначає зручні для здійснення чого-небудь обставини, підхожий для чого-небудь момент, пор.: "Олексій дав оправити портрет у рамки за скло і післав при нагоді матері" (П. Куліш).

Іменник "*пригода*" означає те, що трапилося (часто непередбачене, несподіване, небажане); подію, випадок, напр.: "Що ж то, синку, за пригода Така прилучилась?" (С. Руданський).

В українській фразеології побутує також вислів "стати в пригоді" (придатися, сприяти, допомогти).

Хмарочос, хмародряп чи небосяг?

1885 р. в Чикаго збудували перший десятиповерховий будинок, що започаткував новий стиль в американській архітектурі, пов'язаний з висотними будівлями. Тоді виникла

потреба якось

словесно позначити дивні нові споруди. Стало в пригоді англійське слово "*skyscraper*", що виникло ще в другій половині XVIII ст. для позначення дуже високої людини. Із кінця XIX ст. англійське слово почали позначати ним також дуже висотні будинки, тобто семантична структура слова розширилася. Багато інших мов запозичило його з англійської мови.

В українській мові відбулося так зване "образне" калькування і з'явилися цікаві видозмінні кальки або й не одне, яке зовсім зайвим, непотрібним, й мові відбулося так зване "образне" калькування, і з'явилися цікаві в идозмінні кальки "хмарочос", "хмародряп" і "небосяг". Ці лексеми зафіксовано в лексикографічних джерелах української мови. Однак, найчастіше і в літературі, і в засобах масової інформації вживається, на жаль, слово "хмарочос". На думку видатного мовознавця Роксолани П. Зорівчак, слово "небосяг" – милозвучніше, образніше, пов'язане з віковичною мрією людства досягнути неба. Не кривдьмо ж його, не втрачаймо образу! Доречне було б і слово "хмаросяг".

Що таке фраземи?

Фразеологізми – це сталі мовні звороти, що буквально не перекладаються з однієї мови іншою, але в кожній мові можна знайти адекватний

того чи іншого сталою словосполучення. Знання фразеології, вмiле її вживання – це вияв високої мовної культури людини. Уживання фразеологізмів прикрашає наше мовлення. Водночас це дуже потужний стилістичний засіб влучного і дохідливого передавання думки, напр.:

*зроблено на скору руку замість
зроблено нашвидкуруч
незвані гості замість непрошені
гості
задерти ніс замість кирпу загнути
правити бал замість порядкувати
краєугольний камінь замість
наріжний камінь
битком набитий замість
переповнений
чин чином замість як годиться, як
слід*

Що таке слова-паразити?

Людина має погану звичку – несвідомо вживати якесь слівце й не одне, яке є зовсім зайвим, непотрібним, а часто ще й чужим, вульгарним. На думку видатного мовознавця Миколи Лесюка, уживання таких слів-паразитів, враховуючи й українські так звані вставні слова, без потреби, робить нашу мову неприємною, захаращену словесним мотлохом, бідною, а людина, яка їх уживає, справляє враження некультурної, навіть невихованої, обмеженої.

Ось приклади таких слів-паразитів з російської мови: тіпа (“Рішила я поїхати тіпа в універ не в неділю, а тіпа рано в понеділок”...), блін (тобто український млинець), кароче, капец.

Для заміни російських вульгаризмів уживаються такі слова: *фігня, пофіг, йо-ма-й, й-пере-се-те, бляха-муха, йолки*. Ці слова асоціюються з вульгаризмами. Не вживаймо їх!

Ліки від усяких хвороб?

“Це ліки від усяких хвороб”, -- читаємо в одному сучасному оповіданні для дітей. На думку видатного мовознавця Бориса Антоненка-Давидовича, так сказати по-українському не можна; коли йдеться про ліки, треба ставити прийменника проти: “Ліки проти ревматизму” (СУМ).

Прийменником проти користуються також для порівняння: “І стіл був

багатий проти звичайного” (Л. Смілянський), -- а також у висловах на означення часу, відповідно до російських на п'ятницю, под Новий год: “Пізно світилося проти п'ятниці світло, як у великодню ніч” (М. Коцюбинський); “Та це сталося проти Нового року” (з живих уст).

Слова, що збіднюють нашу мову...

Менш поширеними, але вживаються в мовленні і засмічують його, є такі слова: круто, тупо, даже, припух, прикол, облом, даже, навіть, навіть, навіть взагалі, іменно, нап'ятно, конкретно, конешно, ладно, кльово, різко, кайф, завал, вигук, ну, да та інші. Нерідко можна почути вставне словечко вот або вот-вот, допустім, як кажут (як кажуть).

Серед учених людей, серед політиків, частенько можна почути такі вставки: так би мовити, між нами кажучи, між іншим, умовно кажучи, треба сказати, треба відзначити, скажемо так, скажімо, як вважають, як кажуть, значит, та й так, та й таке, та й то, та й того, та й це, гей би тощо.

Слова і вислови, що засмічують нашу мову

“битком побитий” замість “переповнений”

“він знає толк у цій справі” замість

“він розуміється на цьому, він у цьому

компетентний”

“дивитися щось” замість “дивитися на щось”

“задерти ніс” замість “кирпу загнути”

“зарубіжний” замість “закордонний”

“затягувати” замість “затягати”

“збити з толку” замість “збити з пантелику”

“зроблено на скору руку” замість “зроблено
нашвидкуруч”

“зупинимось” замість “зупинімось!”

“краєугольний камінь” замість “наріжний
камінь”

“нарікати малюка на хвороби” замість

“прирікати, наразити дитину на хвороби”

“не буде з нього толку” замість “не буде з нього
користі, пуття”

“незвані гості” замість “непрохані гості”

“постать людини” замість “людська постать”

“правити бал” замість “порядкувати”

“пробка” замість “затор, корок”

“чин чином” замість “як годиться, як слід”

“штукатурити” замість “тинькувати”

“штукатурка” замість “тиньк”

Скільки б років не минуло - ми завжди пам'ятаємо і дуже сумуємо. І особливо зараз, бо у дзеркалі щодня впізнаю її риси... "2001 рік. Я не бачила ані того дня, коли все сталося, ані похорону, бо була занадто маленька, щоб витримати, а можливо і усвідомити, що ніколи вже її не побачу. Добре пам'ятаю той весняний день, коли вперше приїхала на кладовище - на мене дивилось безмежне поле з надгробних пам'ятників, а в небі літали ластівки і сяяло сонце - то була зустріч життя і смерті. І от серед цього поля був шматочок землі з плитою, а на ній - вибите на мармурі фото.

Мене так розізлило, що художник зробив це фото дуже майстерно, а головне - дуже схоже! На мене дивились рідні очі, але вони вже були з того боку... Навіть до болі кусаючи себе за губу, я не змогла зупинити сліз - я стояла на місці і плакала, і мені було соромно, бо

всі інші клопотались біля могил, прибираючи їх: дідусь ставив квіти, а його дружина доливала воду. Я, не знаю чому, боялась образити її своїми сльозами, але потім мені стало просто байдуже, бо перед очима була та плита, а крім неї я нічого не бачила. Вітер шалено гуляв пагорбом, на якому був цвинтар, але навіть він не встигав висувати мої сльози. Я подумки з якоюсь егоїстичністю була вдячна мамі, що вона не дозволила мені бути на похороні, але ставало так моторошно від усвідомлення того, що ця плита, фотографії і спогади - це все, що залишилось...

А все інше в мене відібрали. В нас її відібрали - хвороба, лікарі, Бог - я, як кожна слабка людина, намагалась когось зробити винним. А потім зрозуміла, що безглуздо шукати причину. Бо все одно її це не поверне.

Я, не помічаючи цього, стискала квіти, що тримала в руках. Це були червоні гвоздики з чорною стрічкою – такі спеціально продавались біля кладовища. Я відтягувала момент, але зрештою, поклала їх на плиту, і швидко відійшла, бо зрозуміла – я кладу квіти на могилу моєї бабусі... ну, якцетак? Адже зовсім недавно я, шестирічна дівчинка з «гострими» колінками і двома кісками перший раз приїхала до Києва – це було враження на все життя! Поїзд, вокзал – дідусь і бабуся нас зустрічають. А потім квартира – для мене, вона здавалась такою великою... Але найулюбленішим місцем для мене була лоджія. Я трохи боялась, адже це був тринадцятий поверх, та водночас вона мене так приваблювала запахом деревини та оліфи... Кожного разу, коли ми приїздили до столиці, я бігла на лоджію та кричала, як навіжена у відчинене вікно:

«Ки-ї-в!» – я віталася з містом, а воно мені відповідало ранковими дзвонами Лаври, літнім гарячим заходом сонця, що фарбувало стіни нашого світлого будинку у рожевий колір та криком ластівок, які вечорами ловили комашок. А ви бачили, які у Києві грози? Я тряслася на лоджії від страху, але дивилась, як скажені блискавки спалахують в небі. Ми завжди обідали, вечеряли на лоджії – це був центр нашого маленького Всесвіту.

А ще ми гуляли... Більше такого не буде, бо немає її, дика місцевість Співучого поля забудована, а я не можу заплести коси, бо обрізала волосся, а тоді... Ми збирали цвіт бузини і сушили на тій самій лоджії, я качалась на траві, незважаючи

на те, що потім їхала в метро з зеленими колінами, а мама з бабусею стелили ковдру прямо на траву... А потім ми повертались додому, їли на лоджії капуста як і зустрічали захід сонця. Тепер я не люблю капустяк, бо його ніхто більше так не приготує.

А ще був парк Слави – для мене це парк Дитинства. Два роки тому ми з мамою там були перший раз, вже вдвох... Парк змінився, ми теж... Але як боляче було бачити ті самі кучугури, конюшину та молочай, що цвіли, як тоді, коли я, шестирічна, зривали їх у букет...

Тепер я не виходжу на станції «Арсенальна», не прокидаюсь під дзвони Лаври і не збираю конюшину. Сонячна «Арсенальна», Співуче поле з пам'ятником «Матері Батьківщини», якого я так боялась, парком Маріїнського палацу з величезними дубами під якими ми ховались під час грози – все це поховано під цією плитою, на якій лежать гвоздики з понівеченими хвостиками – це я їх зім'яла, не помічаючи того.

Я люблю Київ, але ось вже багато років це для мене тільки модернове місто, бо воно не має душі. Воно безжально поховало її, моє дитинство з двома кісками, мамине вишивання... Я знаю, що повертатимусь туди все одно, і все одно прийду на станцію «Арсенальна», пройду одну зупинку пішки в сторону парку Слави, зайду у двір, і, задержавши голову, подивлюся на дерев'яну лоджію, бо частина мене, яка вірить у дива, буде чекати, що ВОНА ось-ось визирне і покличе обідати, бо капуста як холодне...

Дарина Сухоніс-Табацька

----- Українці за кордоном -----

Канадський парламентар українського походження, керівник групи дружби з Україною в Парламенті Канади ІВАН БЕЙКЕР вніс на розгляд Палати громад законопроект "Місяць української спадщини". Уявіть: Канада на федеральному рівні може присвятити місяць українській громаді, і таким чином стане першою країною, де вшановують українську діаспору на такому високому рівні. Він передбачає проведення щороку по всій Канаді місяця української спадщини у вересні, бо саме 7 вересня 1891 року до Канади прибули перші документально засвідчені українці Вались І(Є)линяк та Іван Пилипів. Тож цього року українська діаспора в Канаді відзначає 130 років!

Від перших переселенців до сьогодні вона значно зміцніла, становить понад 1.3 млн, чудово інтегрована в усі сфери життя канадського суспільства, здійснила великий внесок у її економічний розвиток. Власне, на переконання Dispora.ua, українська діаспора Канади є взірцем найбільш вдалої інтеграції і водночас найміцнішого зв'язку з історичною батьківщиною та її активної підтримки. Представляючи свій законопроект, Іван Бейкер, наголосив на тому, що місяць української спадщини дав би особливу можливість відзначити розвиток української громади в Канаді та її роль в економічному, культурному, соціальному та політичному житті Канади.

Канадський парламентар українського походження ІВАН БЕЙКЕР (Yvan Baker), якого без застережень можемо вважати другом України, святкував свій день народження 8 грудня.

43-річний політик, член Парламенту Канади та управи Конгресу українців Канади Іван Бейкер має чималий досвід громадської та бізнесової діяльності. Він здобув бакалаврат з адміністрування бізнесу в Йоркському університеті та магістратуру в Дартмутському коледжі, керував власним бізнесом, був консультантом у Бостон Консалтинг Груп у Торонто та Нью-Йорку. Водночас брав участь у низці волонтерських проєктів, зокрема в Мережі молодих лідерів (Торонто) та Глобальній низовій ініціативі (Руанда), а також в українській громаді. Саме за свою волонтерську діяльність І.Бейкер нагороджений престижною Королівською діамантовою ювілейною медаллю.

У "великій політиці" Іван Бейкер з 2014 р., коли переміг на виборах до уряду провінції Онтаріо від лібералів у виборчому окрузі Етобіко-центр. У 2019 році він виграв у цьому ж окрузі на федеральних виборах до Парламенту Канади, де також представляє Ліберальну партію.

Парламентар відомий своєю активною і послідовною підтримкою України. Причому він належить до найбільш рішучих в питанні підтримки України канадських політиків, зокрема виступає за надання нашій країні озброєння. Його заяви на підтримку України завжди викликають значний резонанс і в українській діаспорі, і канадському політикумі. Часом розголос доходить й до України. Так, напевне, наші читачі пам'ятають

його виступ у Парламенті Канади щодо вшанування пам'яті жертв Голодомору 1932-33 рр. в Україні наприкінці листопада 2020 р., а також спеціальне відео біля одного з канадських пам'ятників жертвам Голодомору в Україні. Зокрема, він наголосив, що його бабуся пережила Голодомор і завжди просила «не лише пам'ятати, а й вшановувати жертв».

Невипадково 9 березня 2020 року Івана Бейкера було обрано головою Парламентської групи дружби Канади з Україною. Принагідно зауважимо, що це одна з найбільших і найактивніших парламентських груп дружби в Канаді, до якої входять 100 парламентарів із усіх політичних партій. Метою групи є підтримання конструктивного діалогу між парламентарями Канади та України, зміцнення політичних, економічних і культурних відносин між країнами, захист інтересів України. Група проводить двосторонні зустрічі та круглі столи з такими політичними та громадськими лідерами України, взаємодіє з Посольством України, проводить різноманітні заходи для популяризації та підтримки України.

===== Медик за покликом душі =====

Серед відомих медиків української діаспори одне з чільних місць належить видатній канадській громадській діячці та лікарці **СИЛЬВІЯ ОЛЬГА ФЕДУРУК** (5 травня 1927, Канора, Канада — 26 вересня 2012, Саскатун, Канада) — онкологу, професорці, ректорці Саскачеванського університету та лейтенант-губернаторці провінції Саскачеван у 1988-1994 роках.

Ще здобуваючи середню освіту у Вілкервілському коледжі, Сильвія виявила себе надзвичайно здібною та цілеспрямованою особистістю, їй було визнано найкращою ученицею жіночої статі та нагороджено медаллю за успіхи в навчанні. Також завдяки своїй старанності та успіхам у навчанні вона отримала стипендію для навчання в університеті. В 1947 році разом з дипломом бакалавра з фізики у Саскачевані Сильвія отримала і Золоту медаль губернатора провінції. Причому вона ще й чудово грала в баскетбол за університетську команду та працювала паралельно з навчанням. Відтак Сильвія зробила блискучу кар'єру у медицині в галузі діагностики ракових захворювань. Вона брала участь у розробці першого у світі апарата «Кобальт-60» та одного з перших ядерних медичних

сканерів. 35 років пропрацювала головним медичним фізиком у Саскатунській онкологічній клініці. Була членом низки наукових медичних товариств, консультантом з ядерної медицини в міжнародному агентстві атомної енергії у Відні та першим членом Комісії з питань ядерної безпеки Канади жіночої статі.

У 1986 році С. Федорук стала ректоркою Саскачеванського університету, і перебувала на цій посаді до 1991 року. Загалом протягом 1986 року отримали визнання її досягнення у різних сферах: вона отримала орден заслуг Саскачевану, їй призначили офіцером Ордену Канади та обрали жінкою року від Жіночої християнської асоціації Канади. Крім того, їй було включено до Зали слави керлінгу Канади - з 1961 р. Сильвія грала в першому Чемпіонаті Канади з керлінгу, її команда перемогла в турнірі; у 1971-1972 рр. вона очолювала жіночу асоціацію керлінгу Канади.

Свідченням її авторитету та визнання її як науковця, медика та громадянки стало призначення у 1988 році лейтенант-губернатором провінції Саскачеван, тобто представником її величності королеви в уряді провінції. Виконуючи свої обов'язки на цій посаді, вона зачитувала тронну промову, відкривала законодавчі збори, формально призначала прем'єр-міністра та уряд, давала королівську резолюцію усім законопроектам перед вступом в дію, а також підписувала усе офіційні документи. Сильвія Федорук - кавалер Ордену Канади (1987), їй було присвоєно 5 різних ступенів доктора в 5 різних університетах Канади. У 1986 році була заснована премія її імені в галузі медичної фізики «За найкращу наукову статтю». Цього ж року С. Федорук визнали «Жінкою року» та нагородили орденом «За заслуги» — вищою нагородою провінції Саскачеван.

Ще за її життя у 2009 році Сильвію за її заслуги в медицині та громадському житті країни, було включено до Зали слави. А раніше, у 1990-х роках, на її честь у Саскатуні було названо вулицю, яка перетворюється на одну з головних автомагістралей.

*** Незвичайна дружба ***

Олдрідж і Шевченко зустрілися взимку 1858–1859 рр., обидва далеко від своєї батьківщини. Олдрідж виріс у Нью-Йорку, вільна людина, але все ж таки в умовах расової дискримінації тих днів. Шевченко, якому було заборонено повертатися до рідної України, прибув до Санкт-Петербурга після довгих десяти років вигнання на Уралі.

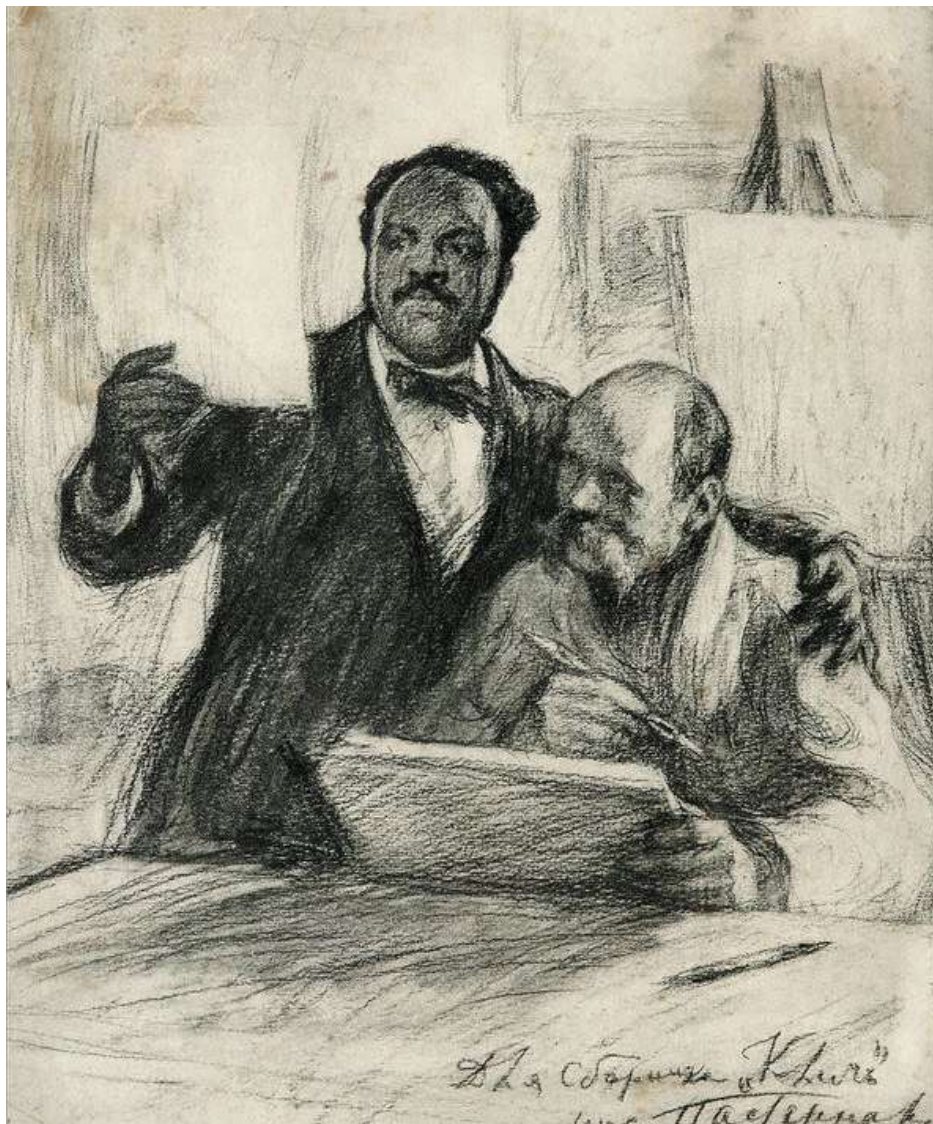
Можна сказати, це був їхній творчий геній, який звів їх разом. У 1858 році Олдрідж вже був одним з найвідоміших акторів у Європі. Він дебютував на лондонській сцені в 1825 році в головній ролі шекспірівської п'єси "Отелло". Його обличчя не потрібно було фарбувати чорною фарбою, як зазвичай це робили для інших акторів, які грали цю роль. Отримуючи критику в пресі, і не в останню чергу це було через колір його шкіри, глядачі прийняли Олдріджа з ентузіазмом. У 1852 році він почав своє турне континентальною Європою та став першою людиною зі шкірою не білого кольору, який блискуче грав ролі шекспірівських білошкірих героїв. Його гра принесла йому славу. Король Бельгії Леопольд I став покровителем Олдріджа. Король Фрідріх-Вільгельм III нагородив його прусською золотою медаллю за заслуги у мистецтві та науці. Коли Олдрідж прибув до столиці Росії в 1858 році, він був одним із найбільш високооплачуваних акторів свого часу.

Шевченко також полонив увагу аудиторії. Серед друкованих творів його “Кобзар”, опублікований у 1840 році, хвалили за ясність думки, витонченість і вирази. Серед живопису, “Мальовнича Україна” захоплювала своїми реалістичними деталями важких умов повсякденного українського життя. Проте, в той час як Шевченко, отримував похвалу від громадськості, він викликав гнів політичної еліти, і аж до 1858 року не повертався до Санкт-Петербурга.

6 грудня 1858 року Шевченко писав: “Африканський актор зараз тут, він робить чудеса на сцені. Він показує нам життя Шекспіра”. У компанії друзів, а деколи і в розмові сам на сам, два великі митці провели багато днів разом протягом короткого проміжку часу впродовж двох місяців. Записи тих часів розповідають про їхні жваві дискусії і як їхні перекладачі намагалися з усіх сил, щоб не відставати. Шевченко і Олдрідж виконували пісні один одного — традиційні українські народні мелодії і негритянські спірічуелс (духовні пісні афроамериканців). Олдрідж позував з різних нагод у студії Шевченка, результати цього висять у Національному музеї Тараса Шевченка в Києві і в театрі Айри Олдріджа на території студентського містечка Університету Говарда у Вашингтоні, округ Колумбія.

Історія Айри Олдріджа і Тараса Шевченка — це історія про дружбу, але також і історія про свободу. Обидва шукали свободу в силі своїх слів. Обидва черпали натхнення з реальної людської боротьби, рабства і кріпацтва. Це були люди, які випередили свій час, і приклади яких надихають нас, у наш час.

“Спеціально для Бористена”

Перша скрипка України Святослав Кондратів зняв кліп на Дніпропетровщині

Святослав Кондратів — відомий український скрипаль, який працює в жанрі рор-віолін. Дніпровська публіка добре знає майстра-віртуоза, адже він часто буває у нашому місті.

«Такі міста як Дніпро нагадують, наскільки велична і гарна Україна. Не кожна держава може похвалитися містами-мільйонниками з такою гарною локацією на великій річці. Коли приїжджаєш до Дніпра, відчуваєш себе у центрі подій, в центрі життя України! Кожного разу, перебуваючи тут, я надихаюсь потужністю, величиною цього міста. Але оскільки я тут не вперше, я вже приїжджаю ніби додому — гуляю вуличками міста, обов'язково заходимо кудись погурманити, а на концерт приходять вже друзі», — зазначає Святослав. Він каже, що через велику кількість гастролей та подорожей має змогу бачити як розвиваються

міста країни. «Дніпро одне з міст, яке дуже швидко розвивається і покращується: вигляд міста, його інфраструктура, а культурне життя, мені здається, з кожним роком стає все більш насиченим. Минулого літа був записаний кліп на українську народну пісню в моєму авторському аранжуванні в Україні, в тридцяти кілометрах від Дніпра, на річці Оріль! Дуже романтичне і живописне відео вийшло, я думаю шанувальникам з Дніпра буде приємно адже знятих кліпів в Україні дуже небагато» — розповідає Святослав.», — каже Святослав.

Святослав зазначає, що в Дніпрі в нього багато колег і друзів. Людмила Шорошева — концертний директор Святослава також родом з Дніпра. І пов'язує їх не лише творчий союз.

«Людмила — перша людина поруч зі мною в проєкті, моя половинка, з якою ми разом і в житті, і в творчості вже 10 років і без неї багато б чого не відбулося! Це титанічна в нашій країні робота — бути концертним директором, безмежна відповідальність і стресостійкість. У нас великі надихаючі плани попереду!», — каже він.

У пари за роки життя і творчості було багато цікавих і романтичних епізодів.

«Ми познайомились у Києві у відомому колективі, там народилась іскра, яка переросла у потужний творчий тандем. Люда — це янгол-охоронець проєкту. Коли я щось пишу чи ми придумуємо кліп, іде шалений обмін ідеями. І хоч вона на сцені не зі мною, все що відбувається на сцені є великою частиною і її творчості, адже Людмила професійний музикант, як і я. Але вона в певний час просто пожертвувала своєю творчою кар'єрою для того, аби наш проєкт відбувся. Я думаю, мало

хто з українських артистів можуть похвалитися тим, що їх концертний директор — професійний музикант!» — каже Святослав. «Публіка у Дніпрі чутлива, благодатна. Вона приходить на концерт підготовлена, дуже цікаво завжди як дніпровська публіка сприймає новий проєкт, бо її оцінка формує разом з іншими містами комплексну оцінку, наскільки вдала програма. Тому Дніпро для нас в цьому плані дуже знакове місто. Якщо програма заходить у Дніпрі — це 90% що вона зайде по всій Україні», — каже Святослав.

Якось дніпровські шанувальники зв'язались зі Святославом і попросили перенести концерт на інший концертний майданчик — таких прохань було багато. «Думка і зв'язок з шанувальниками важливі, тому ми перенесли концерт на іншу локацію, адже публіка — це найголовніше!», — згадує Святослав.

До сторіччя Коледжу електрифікації Дніпровського державного аграрно- економічного університету (1921-2021)

**Пахоменков Ю.Г.,
заступник
директора КЕДДАЕУ з
виховної роботи**

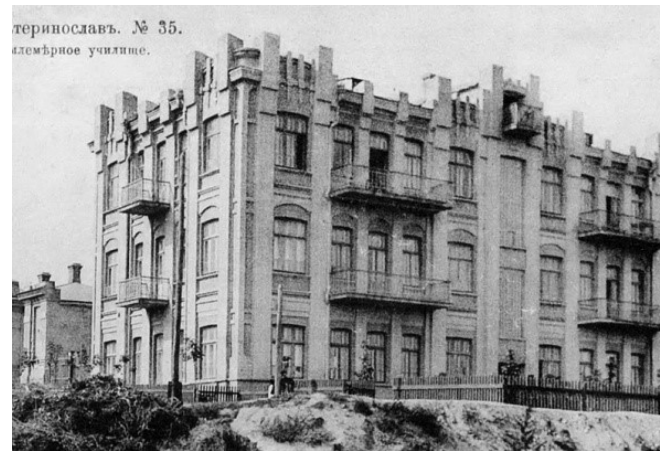
Частина I. Від Катеринославського
землемірного училища
до Дніпропетровського
землевпорядкувального технікуму
(роки 1912-1930).

Коледж електрифікації
Дніпровського державного аграрно-
економічного університету
(КЕДДАЕУ) – один із старіших
закладів профільної освіти
Придніпров'я і Степової України.
Від самого початку по сьогоднішній
заклад освіти відповідав на виклики,
які ставили перед ним умови
розвитку господарського комплексу
та промисловості, виконуючи свою
важливу функцію – організацію
підготовки фахівців для виконання
конкретних завдань.

Ми відмічаємо столітній ювілей
КЕДДАЕУ у 2021 році і це не випадкова
дата в календарі. Саме з 1921 року
наш заклад освіти набув права
технікуму як Катеринославський
межовий технікум (з 1923 р.
землевпорядкувальний технікум,
ДЗТ). Та робота з організації
спеціалізованого закладу освіти
для потреб господарства
починається ще у 1912 році, коли за
підтримки депутата Державної
Думи Російської імперії, почесного
громадянина м. Катеринослава
Михайла Мартиновича Олексієнко
у Катеринославі було організовано
землемірне училище.

На краю крутого яру по вул.
Поля, 21 (сьогодні це вул. Акіф'єва,

21) розпочалося будівництво
навчального корпусу для училища.

Але у той же час у Катеринославі
починається будівництво
залізничного мосту через Дніпро для
Мерефо-Херсонської залізниці, тож
цей будинок, після завершення робіт
було передано для потреб управи
залізничного будівництва. Тому для
потреб училища, за ініціативою
все того ж М.М. Олексієнко у
1914 р. було збудовано інший
триповерховий поверховий будинок
по вул. Поліцейська 21 (тепер вул.
Шевченко, 21).

НА ФОТО: Будинок Катеринославського землемірного училища, в якому у 1921-1930 та у 1940-1957 рр. працював Дніпропетровський землевпорядкувальний технікум.

З 1937 р. на верхніх поверхах розташований Художньому музею (з 1978 р. – будинок Дніпропетровського Художнього музею). Фото 1918 р.

Розбудова мережі землемірних училищ у Російській імперії на початку ХХ ст. відповідала програмним положенням останньої великої аграрної реформи царизму, відомої за прізвиськом її ініціатора, Петра Аркадійовича Столипіна, як «столипінська». Для розвитку товарного селянського господарства в межах аграрної реформи, яка провадилася у 1906-1917 рр. в селах Російської імперії насаджувався фермерський тип господарства, руйнувалася сільська громада, утворювалися хутори та відруби. Головним документом реформи став указ від 6 листопада 1906 р. Згідно йому селянин мав право з власним земельним наділом вийти з сільської громади, а самі громади отримували право проводити повну розверстку земель на хутірські та відрубні ділянки. Доповнення і уточнення земельного законодавства, здійснене у 1910-1911 рр., сприяли руйнуванню сільської громади та утворюванню хуторів. Зіштовхнувшись із небажанням селянства радикальних змін у веденні господарства і прямим протистоянням в громадах намірам односельців вийти на хутори, закони передбачали, що розділ землі і закріплення її у приватну власність можу відбуватися, навіть за відсутності згоди від громади. Розділ землі допускався навіть у випадках, коли цього бажала тільки п'ята частина домогосподарств. Керівництво впорядкуванням земель було покладено на межову частину, підпорядковану міністерству юстиції. На місцях цією роботою займалися губернські креслярні,

при яких діяли губернські межові архіви. Проведення робіт здійснював технічний штат: головний землемір в кожній губернії та підлеглі йому землеміри.

Вже у 1909 р. землевпорядкувальними комісіями 46 губерній Росії були підготовлені проекти для виділення 86 тис. одноосібних господарств загальною площею 910 тис. дес. та майже така ж кількість проектів, загальною площею у 300 тис. дес., по груповому землевпорядкуванню. За той же час з клопотаннями по землеустрій в місцеві комісії звернулися більш ніж 670 тис. господарств.

Одним із лідерів у провадженні столипінської реформи стала Катеринославська губернія, де упродовж 1906-1915 рр. по з клопотаннями про виділення земель звернулися 198 тис. домогосподарств, що становило майже 40% від усіх селянських господарств. Таким чином Катеринославщина опинилася на першому місці серед європейських губерній Росії за кількістю нових хуторів та на 3-му – за землями, «відрубаними» із фондів сільських громад. До 1917 р. до одноосібного господарства перейшло 87% земельних господарств (у Таврійській губернії таких було 79%, у Харківській – 51%, а у Херсонській – 43%)

Проведення земельної реформи у таких масштабах вимагало кваліфікованих кадрів. Проте, як відразу виявилось, наявний кадр землемірів не відповідали поставленим масштабним завданням. На початку реформи по імперії було лише 600 дипломованих межових інженерів, а середня ланка фахівців була практично відсутня. Для прискореної підготовки кадрів було вирішено збільшити випуск фахівців середньої ланки в землемірних училищах. Відповідно до Положення про землемірні училища (1909 р.) землемірні училища відносилися до середніх навчальних закладів у підзвітності Міністерству юстиції.

Обов'язковими для вивчення визначався комплекс предметів: закон Божий, російська мова та історія, алгебра, геометрія й тригонометрія, фізика і космографія, геодезія, креслення, каліграфія та малювання, законодавство, межові закони, ґрунтознавство та рослинництво, сільськогосподарська та лісова таксація, засоби покращення земельних ділянок. До училища зараховувалися молоді люди не молодші 15-ти років за конкурсним іспитом в обсязі курсу міських училищ. Термін навчання встановлено у чотири роки. На літні практичні заняття з геодезії, сільськогосподарській, лісовій таксації, корінні покращення земельних угідь відводилося не менше 6 місяців. Директорами, інспекторами, викладачами землемірних училищ могли бути виключно випускники вищих навчальних закладів. Виключення робилося для викладачів креслення та малювання – тут викладати могли або особи із спеціальною освітою, або такі, хто витримав іспит на звання вчителя. Починаючи з 1909 р. землемірні училища були відкриті у Полтаві, Красноярську, Читі, Костромі, Новочеркаську, Омську. А у 1912 р. землемірні училища відкрилися відразу у трьох містах – Житомирі, Симбірську та Катеринославі. Загалом на 1916 р. в імперії працювали 14 землемірних училищах, в яких навчалися 2093 учнів.

Першим директором Катеринославського землемірного училища став межовий інженер Михайло Костянтинович Унгебаур (1912-1915 рр.). У 1915 р. відбулася цікава ротація: М.К. Унгебаур був призначений директором Читинського землемірного училища, а на його місце у Катеринослав прибув колишній директор землемірного училища Чити межовий інженер Олексій Іванович Попов. Серед викладачів землемірного училища 1915-1917 рр. були визнані фахівці, такі як інженер Олексій Іванович Мезнев, межові інженери Анатолій Михайлович Микольський

та Веніамін Нікандрович Аргентов, інженер і педагог Леонід Іванович Лангаммер, випускник Московського університету Михайло Петрович Понизовський, художник Борис Васильович Смирнов та ін. [7, с. 195]. Варто зазначити, що А.М. Микольський та Л.І. Лангаммер продовжували вести заняття по геодезії в технікумі у 1920-рр., а М.П. Понизовський у 1920-х рр. працював у Дніпропетровському ІНО.

Перший випуск землемірів відбувся у 1917 р., а далі революція вступила у свої права. На поч. 1918 р. в Катеринославському землемірному училищі навчалися 174 учні з Катеринославської та Полтавської губерній. Та загальнополітична ситуація не сприяла розвитку освіти. З листопада 1918 р. по січень 1920 р. Катеринослав пережив 8 хвиль вуличної війни. За контроль над містом змагалися українські війська УНР, комуністичні та махновські загони, повстанці-григор'івці, білогвардійці Денікіна. Останній випуск землемірного училища проходив у липні 1919 р., під гуркіт бою між червоними та білими військами в околицях Катеринославу. А ось прийом нових учнів був зірваний боями. У листопаді місто на три тижні захопила Повстанська армія Нестора Махна, в грудні махновців з Катеринославу вибили білогвардійці. Звичайно у таких умовах заклади освіти були приречені на бездіяльність.

У наступному, 1920 році, відновлена радянська система діяла в умовах деякого послаблення червоного режиму. Відкривалися нові можливості для виконання одного із гасел революції: «Освіта - народу». Нова модель освіти базувалася на суто практичній підготовці фахівців для потреб відбудови та розвитку господарства, схвалена на Всеукраїнській нараді з питань освіти (березень 1925 р.), передбачала створення двох типів закладів вищої освіти – інститутів і технікумів. Відповідно законодавству про народну освіту УСРР (1922 р.),

технікуми мали давати знання, максимально наближені до виробництва, спеціалізація розпочиналася з першого курсу [9, с. 161]. Розроблена губернським відділом народної освіти програма організації спеціалізованих закладів освіти передбачала відкриття на Катеринославиці дев'яти сільськогосподарських технікумів, у тому числі 3 у самому Катеринославі. Завадили нові бої, коли врангелівські війська підходили до катеринославських передмість, масовий повстанський рух, який розливався відразу за міськими постами, епідемія тифу, розвал господарства, голод 1921-1923 рр. Життя внесло свої корективи, тому, з огляду на реальне становище упродовж року було відкрито тільки 3 технікуми. Найпростіше було це зробити в Катеринославі, де землемірне училище було перейменоване у межовий технікум. Останній забезпечував підготовку фахівців на двох відділеннях: землепорядкувальному та гідротехнічному. У тому ж 1921 р. відбувся і перший випуск землемірів-таксаторів у кількості 16 осіб [1, арк. 122].

Залікова книжка студента 4-го курсу Катеринославського межового технікуму Георгія Триодіала [4, арк. 21].

На початку 1920-х рр. в межовому технікумі викладали М.І. Степанюк, І.С. Обтерманський, Є.С. Осетров, П.І. Шпаків, С.Ю. Войцеховський та ін. А серед інших помітне місце посідає прізвище вченого-лісознавця Андрія Васильовича Новака – останнього голови Катеринославського губерньського земства (1917-1919 рр.). У 1923 р. Катеринославський межовий технікум був реорганізований у землепорядкувальний (1923-1930 рр.). Змінилося керівництво, на зміну тимчасово виконуючим обов'язки керуючим прийшов перший постійний директор – В.Ф. Вишневський (1923-1926 рр.). На його плечі лягла непроста робота по «радянській» технікуму, приведення його до ідеалів радянської пропаганди. Першим кроком на цьому шляху було оновлення педагогічного складу, другим – «чистка» серед студентів. З технікуму було виключено за «непролетарське» походження 20% студентів. Залишилися тільки члени промислової профспілки та члени сільських комнезамов. У студентського активу виникли запитання і до новопризначеного директора. В.Ф. Вишневському закидали «буржуазність» – забороняв студентам ходити в обносках та вимагав прибирати приміщення, пухатість – ввів правило письмових заяв то що [6]. Але й після завершення «чистки» серед студентів технікуму можна побачити прізвища колишніх учасників білогвардійських військових формувань – Василя Родичева (він, до речі, був викладачем ДЗТ в період окупації 1941-1942 рр.), Сергія Скубицького, викладача військової справи Костянтина Монігетті (1928-1930), або викладача суспільнознавства, у 1920 р. – українського повстанського отамана, Якова Щирицю. Що ж стосується викладацького складу в цілому, то він майже увесь час, до 1930 р. складався з «колишніх».

В середині 1920-х рр. склався високопрофесійний педагогічний колектив, в якому працювали досвідчені спеціалісти агроном Павло Прокопович Нестеренко (завідуючий учбовою частиною), межові інженери Іван Григорович Красовський, В'ячеслав Васильович Зебницький, відомий вчений-геодезист радянської доби Василь Васильович Попов (у 1950 р. він був обраний академіком АН Білоруської РСР) землевпорядник Дмитро Павлович Фролков та ін. Тільки з другої половини 20-х рр. ми можемо бачити викладачів, чий фаховий зріст приходить на радянські роки. Одним із перших таких викладачів ДЗТ став, за іронією долі, останній директор технікуму до часу його закриття у 1930 р., Юрій Георгійович Триодіал.

Триодіал Юрій Дмитрович,
випускник (1927 р.) та
директор Дніпропетровського
землевпорядкувального технікуму
(1927-1930 рр.).

Характеризуючи роботу технікуму за 1923-1925 рр. В.Ф. Вишневський визнавав, що «технікум наш жил і живе в самих несприятливих умовах, коли всякий крок вперед доводиться брати з бою у студентів, почасти й викладачів і у губпрофбра, який то скрито то відкрито... виступав проти технікуму» [12, арк. 10].

Серйозним випробуванням студентських здібностей був

учбовий план ДЗТ. Так, для студентів 3-го курсу у 1924 р. потрібно було виявити добрі знання та навички з української та російської мови і літератури, читання фахової літератури німецькою мовою, економічній географії та районуванню, загальній статистиці, сільськогосподарській економіці, сільськогосподарській меліорації, техніки земельних та лісових оцінок, геодезії, земельного законодавства, землевпорядкування, земельного кадастру та проектування [4, арк. 17 зб].

Під час практичних занять студенти виконували реальні практичні завдання таксації та впорядкування земельних угідь, геодезичної зйомки, які заздалегідь визначалися земельними відділами. Наприклад, у 1927/28 навчальному році для студентів 1-го курсу передбачалося виділення 378 год. на проведення геодезичної практики, 72 години на практичні заняття з ґрунтознавства [13, арк. 365, 368].

Велике значення у підготовці спеціалістів відіграло стажування, на яке направляли випускників, після повного виконання навчального плану. Воно як і виробнича практика, було запроваджене у 1923 р. Термін стажування складав 1- 2 роки, залежно від спеціальності [11, с.104].

Можливо цими ускладненнями, поряд із іншими побутовими проблемами пояснюються показники випуску фахівців. Якщо за час з 1914 р. до закриття землевпорядкувального технікуму у 1930 р., на навчання були зараховано на навчання понад 800 осіб, то випуск (за 1917-1930 рр.) становив тільки 400 чол. [5, арк. 1].

Наприкінці 1920-х рр. низка технікумів змінили свій статус. На Придніпров'ї стихія об'єднання та ліквідації зачепила ряд закладів освіти. Так, у 1929 р. на базі полтавських, Красноградського і Ерастівського сільськогосподарських технікумів було організовано

Полтавський сільськогосподарський інститут [11, с. 45]. Наступного, 1930 року, було ліквідовано Дніпропетровський землепорядкувальний технікум. Студентів ДЗТ розподілили між Одеським та Харківським інститутами впорядкування територій, а замість землепорядкувального у Дніпропетровську було відкрито ветеринарний технікум.

Одне із останніх свідоцтв про отримання кваліфікації у Дніпропетровському землепорядковому технікумі, 1930 р.

Примітки.

1. ДА Дніпропетровської обл., Р-43, оп. 1, спр. 35. арк. 122
2. ДА Дніпропетровської обл., ф. Р-4462, оп.1, спр. 103.
3. ДА Дніпропетровської обл., ф. Р-4462, оп.1, спр. 263.
4. ДА Дніпропетровської обл., ф. Р-4462, оп.1, спр.334.
5. ДА Дніпропетровської обл., ф. Р-4462, оп.2, спр. 9.
6. Звезда, 2 июня 1923.
7. Екатеринославский адрес-календарь на 1916 год. Екатеринослав, 1915. 541 с.
8. Комитет по землеустроительным делам. Краткий очерк за десятилетие 4. 3 1906 - 1916.

Петроград: Т-во Р. Година и А. Вишльборг, 1916. 62 с., VII [10] с. Прил. 3.

9. Культурне будівництво в Українській РСР. Найважливіші рішення Комуністичної партії і радянського уряду. 1917-1959 рр. : зб. док. Київ : Держ. вид-во політ. л-ри УРСР, 1960. Т. 1. 1917 червень - 1941 рр. 884 с.
10. ПСЗ. Т. 29. № 31755. Собрание узаконений. 1909. 19 мая. Отд. I. Ст. 601.
11. Покалюк В.В. Вища сільськогосподарська освіта України в умовах становлення та розвитку радянського суспільства (20-ті рр. XX ст.) / Дис.... канд. іст. наук, Кам'янець-Подільський, 2018, 312 с., с. 45//
12. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 486.
13. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 8, спр. 124.

«З інших видань»

Про Велику енциклопедію полтавської діаспори

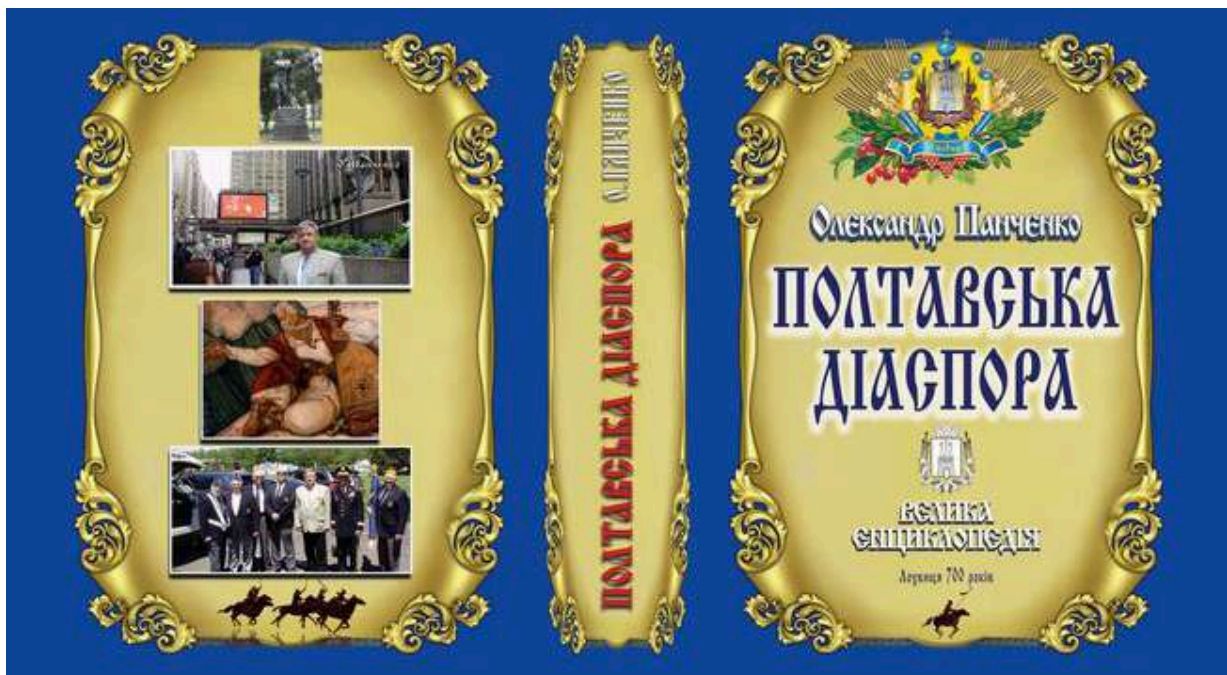
Огляд цікавої й ґрунтовної книги доктора права Олександра Панченка про полтавців на чужині

Щойно у полтавському видавництві «Гадяч» побачила світ історично-краєзнавча книга професійного адвоката, нашого колеги-краєзнавця д-ра Олександра Панченка, що натепер замешкав в колишньому сотенні місті Лохвиці на Полтавщині, яке має назву «Полтавська діаспора. Велика енциклопедія. - Лохвиця, Полтавщина, Україна, Європа, Австралія, Америка. - Українці, московити, євреї... Біографічні інформації, нариси, статті, рефлексії, есеї, довідки, листи». - Це дійсно ошатне, ґрунтовне, змістовне, добре вдокументоване й, як нам видається, - дуже цікаве видання великого формату з багатьма світлинами (ISBN 978-617-567-137-5).

Цю свою книгу про полтавців на чужині О.Панченко присвятив правдивим українським патріотам полтавського роду св.пам. Іванові Павловичу Багрянному, св.пам. Федору Павловичу Габелкові, Олексієві Григоровичу Коновалу та всім членам Української Револьюційно-

Демократичної Партії (УРДП-УДРП), Демократичного Об'єднання Бувших Репресованих Українців Советами (ДОБРУС), Союзу Українців – жертв російсько-комуністичного терору (СУЖЕРО), Об'єднання Демократичної Української Молоді (ОДУМ), Легіону імені Симона Петлюри, Товариства Сприяння УНРаді, Товариства Одумівських Приятелів (ТОП) та Фондації імені Івана Багряного.

Автор й упорядник книги Олександр Панченко - доктор права, приват-доцент Українського Вільного Університету (Мюнхен, ФРН), член Національної спілки журналістів України, Національної спілки краєзнавців України, Асоціації українських письменників, науковець, дослідник, письменник, автор 20-ти книг політичної публіцистики та україністики, упорядник 22-ох книг споминів і збірок статей про визначних діячів українського національно-визвольного руху. Книги О.І.Панченка є у багатьох бібліотеках цілого світу, зокрема, у Бібліотеці Конгресу США та Українській бібліотеці імені Симона Петлюри (Париж).

Як нам видається, наразі ще гостро відчувається нагальна потреба більш повної інформації про вихідців із теренів історичної Полтавщини, які в різні роки опинилися на чужині та окремих з їхніх нащадків, що не забули про своє полтавське коріння. Книга О.І.Панченка складається із окремих частин, зокрема: 1) нариси, статті, рефлексії, есеї; 2) біографічні інформації українців; 3) споми́ни, архіви; 4) біографічні інформації представників московитського роду, т.зв. «малоросіян» та інших іногородців, які походили чи мешкали на історичній Полтавщині; 5) біографічні інформації представників єврейського народу, які народились або мешкали на історичній Полтавщині; 6) оповідання, інформації, спогади полтавців; 7) долю полтавців на чужині на тлі визвольної Доби; 8) джерельна база.

Книгу «Енциклопедія полтавської діаспори. – Лохвиця, Полтавщина, Україна, Європа, Австралія, Америка... – Українці, московити, євреї...». – Біографічні інформації, нариси, статті, рефлексії, есеї, довідки, листи» присвячено 700-річчю старовинного міста Лохвиці Полтавської області, яке ми відзначили у вересні минулого року. Серед «краєзнавчого доробку» Олександра Панченка, вже відомими є такі книги - «Полтавщина: Лохвицький край» (2004), «Армянский легион. Факты, размышления, реконструкции, архивные материалы и воспоминания» (2013), «Українська Австраліана. – Полтавщина, Галичина, Боснія» (2014) «Біографічно-історичний народний календар-альманах «Лохвиця, Посулля, Україна...» (2015), «Лохвицьке Товариство сільських господарів та повіт. - Історія, наука і долі на зламі Доби» (нариси, біографії, документи, світлини) (2017). О.Панченко впорядкував, підготував до друку та видав окремими книга Збірку праць нашого земляка-полтавця Поля Половецького (Полікарпа Порфи́ровича Плю́йка), яка має назву «Трагедія поневоленого народу. Розмірковую... Аналізую. Викриваю!...» (2012) та перевидав (2012) знаменитий «Лохвицький історичний збірник», раніше відомий як «Лохвицький

исторический сборник», издание Лохвицкого уездного земства, Киев, тип. Т-ва Н.А.Гирич, Трехсвятительская ул.14., (1906).

Від часу появи короткого біобібліографічного довідника авторства українського поета і літературознавця Петра Ротача (*1925-†2007) під наголовком «Розвіяні по чужині: полтавці на еміграції», який побачив світ вже тепер далекого 1998 року в полтавському видавництві «Верстка» швидко промайнуло вже понад два десятки років. Передмовлюючи свою книгу Петро Ротач у березні 1998 року зазначав, що «...друга хвиля еміграції (т.зв. «Великий ісход»), крутіша за першу, винесла з України вже не десятки, не сотні, а тисячі й тисячі людей різного фаху, які остаточно розчарувалися в системі насильницького будівництва соціалізму. Рятуючись від «жорстокої російсько-комуністичної окупації» України, в еміграції опинилися значні творчі сили, письменники непересічного таланту, такі як Тодось Осьмачка, Іван Багряний, Петро Одарченко, Анатолій Гак, Григорій Костюк, Василь Барка, Михайло Орест, Василь Гришко. Багато молодих тоді літераторів розправили творчі крила лише на чужині. До них належать і вихідці з Полтавщини В.Онуфрієнко, М.Степаненко, Л.Богуславець, М.Ситник, О.Ізарський, Д.Нитченко, Л.Полтава, Л.Лиман та ін. У 1942-43 рр. німецька окупаційна влада вивезла з України на каторжну працю до рейху мільйони людей, особливо молоді. У німецьких таборах опинилося немало талановитих початкуючих літераторів, що до війни встигли опублікувати свої перші твори або почали писати в таборі під впливом пережитих страждань і ностальгії за Україною. І коли на початку 1943 р. українські патріоти налагодили випуск кількох газет і журналів для невільників, туди потягнулися ці молоді сили в надії на підтримку їх творчого пориву... Українці, які не побажали знову йти в рабство, знайшли притулок в американських таборах Ді-Пі (тобто неповерненців). Інтелігенція згрупувалася в містах Західної Німеччини: Новий Ульм,

Регенсбург, Авґсбург, у таборі ім.Лисенка в Ганновері. Тут заснувалися літературно-мистецькі організації, почали виходити українські газети, журнали і книжки, діяли українські гімназії (в них працювали наші земляки Д.Нитченко, Г.Вишневий, навчалися Л.Богуславець, О.Коновал, Н.Фесенко та ін.). Минуло кілька років, і океанські пароплави повезли наших «неповерненців» за океан, де їм було дозволено оселитися. «По морській по дорозі широкий - пароплава далекий димок...», - бідкався понад два десятиліття тому у той час наш поет-лірик Василь Онуфрієнко. Осідали втікачі в Америці і Канаді, Бразилії і Аргентині, в далекій Австралії - там, куди не могла дотягнутись кривава рука більшовицького деспотизму...». - А далі св.пам.Петро Ротач слушно, ніби пророче, зазначав: «...Творча діаспора буде жити доти, доки Незалежна Українська Держава стане по-справжньому захищати свої національно-культурні надбання. Матеріали цього довідника, навіть в неповному обсязі, мають дати читачеві уявлення про обсяг і цінність творчого доробку розвіяних вітрами злої долі по світових обширах українців, в т. ч. наших земляків. Без цих знань не буде повної і правдивої картини духовних багатств українського народу, його загальнокультурних надбань, не буде й усвідомлення того, що українська діаспора з честю виконала свою історичну місію: в часи панування жорстокої тоталітарної системи на батьківщині вона зберегла рідну культуру, мову, церкву, разом з тим додала до них нові духовні надбання і пронесла чужиною свою незламну волю до перемоги і віру в Незалежну Українську Державу. Можемо пишатися, що в цій благородній місії брали участь і сини та дочки рідної Полтавщини...».

У своїх листах до Олександра Панченка Петро Петрович Ротач, український поет, письменник, Почесний член Всеукраїнської спілки краєзнавців та Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім.Т.Шевченка, який відійшов на Вічну ватру у 2007 році, зокрема повідомляв: «Полтава, 07.06.2002 р... Буду рекомендувати Вас для включення до

Енциклопедії Сучасної України (ЕСУ). На мою думку, Ваш творчий доробок заслуговує на те. Прошу переглянути текст біографіч. довідки, який Вам посилаю, уточнити його, а головне - дати повний список всіх Ваших видань, що виходили окремо. Додайте своє фото...». «Щиро дякую за дві гарні книжки. Справжня несподіванка!... Не сподівався, що у Гадячі можуть так ошатно видавати книжки. Збірка спогадів і есеїв В.Томківа видається мені цінною з боку документалістики, оприлюднення фактів, що мають історичне значення. Виявляється, що повесні 1945 р. в Австрії ми були десь рядом і, можливо, були свідками один і тих же подій того час. Ваша «Лохвиччина» винятково цінна, насичена багатою інформацією і написана цікаво... Поки що вітаю Вас з виходом цих цінних праць і бажаю подальших успіхів. Приємно думати, що на Лохвиччині працює такий ерудований і активний літератор, правник і краєзнавець, як Ви. Ви, здається також співпрацюєте з Енциклопедією Сучасної України... Я подав до редакції ЕСУ статтю про Вас, але коли то ще з'явиться відповідний том?!.. Дозвольте побажати Вам, окрім міцного здоров'я, ще й успішної творчої діяльності, - шанобливо до Вас... 14.12.2004 року, Полтава».

Славні нащадки знаменитих полтавців в Австралії - внук Марка Мішалова - Віктор (з ліва) та син Федора Деряжного - Петро (з права на світліні).

Наразі ж, на наше переконання, відчувається нагальна потреба ще більш повної інформації про вихідців із теренів історичної Полтавщини, і не лише українців з походження, але й представників інших народів, які в різні роки опинилися на чужині та окремих з їхніх нащадків, що не забули про своє полтавське коріння. Оскільки, з одного боку, попереднє видання Петра Ротача на цю тему хоча й було тоді унікальним, а під сучасну пору є не досить повним, а з іншого боку – дослідники з інших українських теренів, як, наприклад, тернополяни, франківці та львів'яни, а подекуди – у їхніх райцентрах, вже видано низку праць про свою вужчу діаспору.

Як пише в передньому слові О.Панченко, він поставив собі за мету подати не лише різносторонні відомості з різних ділянок життя полтавців та чужині, але й запропонувати читачеві частину довільних нарисів та есеїв свого авторства про уродженців історичної Полтавщини. Він, як бачимо, не намагався дотримуватись суворої наукової методи, однак подавав у своїх дослідках лише перевірені факти, інколи сягаючи до архівних джерел праць та часто використовуючи інші енциклопедичні праці. Попередня книга О.Панченка у цій площині п.н. «Українська Австраліана», яка побачила світ ще на початку московсько-української війни у 2014 році, була присвячена виключно вихідцям з України, які оселилися на «зеленому континенті». За епіграф до цього літопису історії поселення українців та початків організованого українського життя в Австралії від 1950-их років мною було обрано, як на мене, дуже вимовний вислів президента Головної Ради Наукового Товариства ім.Шевченка професора Романа Смаль-Стоцького: «Українці їдуть до Австралії» - скільки горя й розпачу у цих холодних словах... Але й скільки залізної волі, рішучості, відваги й завзяття мітяться в них: це постанова не скапітулювати перед московськими гнобителями України, а йти шукати волі за «семи горами та семи морями», щоб у волі, з гідністю людини

й її правами, почати нове життя на далекім, чужім континенті Австралії...». Ці вимовні слова знаменитого професора Романа Смаль-Стоцького написані й у новій книзі-енциклопедії О.Панченка про полтавців на чужині.

Як нам видається, під сучасну пору ситуація в материковій Україні дещо змінилася: у розпалі розв'язана Кремлем понад три роки тому т.зв. гібридна війна, йде нарощування військового потенціалу Московщини в анексованому Криму, де порушення прав людини та переслідування, заґратування та тортури кримсько-татарських та українських активістів стало «нормою» життя на півострові, з іншого боку – українці отримали безвізовий режим для поїздок до Європи, створено ряд антикорупційних органів, які, на жаль, поки що лише сваряться між собою, з іншого боку - є чимало проблем у налагодженні міжнаціонального діалогу, - тому поява подібних книг, як та, яка яку написав і видав друком О.Панченко, в якій йдеться про жертвовну працю багатьох поколінь не лише українців, але й представників інших народів, що походили з історичної Полтавщини, - є доволі актуальною. - Як згадує автор нової книги «Полтавська діаспора. – Велика енциклопедія...» (2021) д-р Олександр Панченко, 15 березня 2007 року св.пам. Павло Йосипович Пундій (*1922-†2015), лікар, історик медицини з Чикаго, член Українського Лікарського Товариства Північної Америки, дійсний член НТШ в Америці та меценат передав йому два томи «Лікарського Збірника» з дарчим написом: «Подаровано для проф. д-ра О.Панченка на добру згадку та повне користування». - З цих книг пан Олександр, як видно, взяв чимало біографічних інформацій про багатьох українських лікарів, що походили з історичної Полтавщини, біографії яких, здебільшого, не ввійшли до Збірника авторства Петра Ротача, як, наприклад, - Богаєвський Овксентій, Букшований Микола, Ключко Петро, Лук'яненко Антін, Нездійминого Микола, Равич Микола Равич-Плітас Зоя, Равич-

Янішевська Ганна, Радзимовська Валентина, Ростун Тетяна, як також - Білик Кирило, Заславець Юрій, Личик-Маркевич Наталія, Личик-Шерстюк Неоніла, Луценко Леонід, Прокопець Вадим, Самохин Тамара, Сверстюк Андрій, Ткаченко Дмитро, Фещенко-Чопівський Юрій та інші. Як стало нам відомо з різних джерел, в травні 2016 року у Нью-Йорку в приміщенні Фондації Українського Вільного Університету за сприяння відомого громадського діяча й правника Аскольда Лозинського, а пізніше - у церковній залі церкви Святого Миколая УГКЦ у Пассейку, а згодом вже у Чикаго у творчій майстерні Володимира Дуди відбулася презентація іншої цікавої книги Олександра Панченка, яка з'явилась у його співавторстві з д-ром Іваном Буртиком (Кліфтон, Н.Дж., США) п.н. «Друга Дивізія УНА. - Енциклопедія воєнної доби. УНК, УНА, 2-га Дивізія УНА, Протипантерна бригада «Вільна Україна», УВВ, УВК, Українська допоміжна поліція у боротьбі за Волю України в подіях, персоналіях, спогадах, реконструкціях, версіях та інформаціях. - Історія». Цю нову книгу-енциклопедію її авторами було присвячено всім тим, які в часі воєнного лихоліття останньої світової війни, у трагічний період визвольних змагань українського народу, сповнені віри у краще його майбуття, були за цю віру гнані й переслідувані, - які зранені та знеможені впали у боротьбі проти кремлівських комуністів, тим, що знайшли свій останній спочинок у боротьбі та у вічній тузі за своєю милою поневоленою батьківщиною Україною на землях непривітної чужини, в пам'ять про відважну боротьбу проти московського большевизму й велику жертву командирів та вояків Другої Дивізії й усієї Української Національної Армії. Серед командирів та вояків цих формацій було чимало вихідців з полтавських теренів, які з об'єктивних причин також не ввійшли до біобібліографічного довідника Петра Ротача «Розвіяні по чужині: полтавці на еміграції» (1998). - Командувач УНА, що був одночасно головою Українського Національного Комітету (1945), генерал Павло Шандрук, життя якого

та його родини, між іншим, пов'язане з Лубнами, пізніше писав: «...Дивізія вишикувалась для Божої служби у парадній формі. Посередині квадрата стояв чудово прикрашений вівтар (з прапорами та тризубами). Я вислухав рапорт полковника Дяченка (Автори допису - полтавця з походження), оглянув шеренги. Більш як 1900 солдатів стояли струнко. У відповідь на мої вітання підрозділи відповідали: «Слава Україні!». - Ці слова лунали для мене чарівною музикою, бо їх промовляли наші славетні вояки, які так багато страждали....». - До речі, у цій книзі її авторами д-ром Олександром Панченком й д-ром Іваном Буртиком було подано не лише стосовні статті про Другу Дивізію Української Національної Армії, яка під командуванням полковника Петра Гавриловича Дяченка, уродженця Полтавщини, прийняла Присягу на вірність українському народові наприкінці березня 1945 року, але й про попередні військові формації українства - Армію УНР, УГА, Українське Визвольне Військо, Українську допоміжну поліцію в контексті біографічних інформацій особового складу, серед якого було чимало полтавців.

**Присвята О.Панченка членам
УРДП, ОДУМ, ТОП..**

На особливу увагу, думається, заслуговують реконструкції зі споминів командувача 2-ої УД УНА полк.Петра Дяченка «Протипантерна бригада «Вільна Україна», як також докладні біографії очільників, членів штабу, організаторів та окремих вояків 2-ої УД УНА, її окремих бригад та підрозділів, як також чоловічих осіб Українського Національного Комітету (УНК), Штабу УНА, Українського Визвольного Війська (УВВ) та Українського Вільного Козацтва (УВК), що діяли в часі Другої світової війни, інформації про інших українських військових та громадських діячів, так чи інакше причетних до творення УПА-«Поліська Січ», Українського Легіону, УВВ, УНК та УНА й інших українських військових підрозділів та громадських інституцій українства, серед яких полтавці – Дяченко Петро, Гудима Федір, Голуб Андрій, Дяченко Віктор, Китастий Григорій, Крат Михайло, Самутин Петро, Чабанівський Василь та інші наші земляки, докладні інформації про яких також подано в пропонованій нами для читання новій книзі Олександра Панченка про полтавців на чужині.

Важливими джерельними матеріалами для автора книги про полтавців на чужині О.Панченка стали новіші розвідки сучасних українських істориків. Ось визнаний вчений Ярослав Тинченко, перемовлюючи свою книгу «Офіцерський корпус Армії Української Народної Республіки (1917–1921) Книга II», зокрема, писав: «...Протягом багатьох століть воєначальники та офіцери українського походження здобували славу іншим арміям, зокрема російській. На полях світових битв вони не раз доводили, що вміють вправно воювати, не відступають перед небезпекою та наполегливо йдуть до перемоги. 1917 р. Їм випала нагода підняти зброю за власну державу — Українську Народну Республіку. Зважаючи на поразку у Визвольній війні, хтось може сказати, що вони — офіцери колись ворожих армій — не змогли використати дарований історією шанс. Але на цю ситуацію можна подивитись і з другого боку: з лав денаціоналізованого та деполітизованого

російського офіцерства виокремилися тисячі старшин, що вирішили служити під українським прапором до кінця свого життя — розділяючи з ним долю та недолю. І тепер, коли Україна мирним, цивілізованим шляхом здобула собі незалежність, ми можемо гордо стверджувати, що в нас були свої герої, які гідно боролися, вмирали та перемагали в ім'я власної вільної держави, — старшини Армії УНР...». - У цій та інших своїх працях д-р Я.Тинченко зібрав якомога повніший біографічний матеріал про героїв та командний склад Української Народної Республіки та гетьманської Української Держави, серед яких є чимало уродженців історичної Полтавщини, які по закінченню перших визвольних змагань опинились на чужині. Це, зокрема, - Базилевич Олександр Михайлович, Базилевський Павло Михайлович, Бокій Євген Антонович, Бокитько Володимир Михайлович, Бракер Борис Олександрович, Виноградов Хрисанф Олександрович, Вовк Андрій Михайлович, Гнойовий Іван, Голуб Андрій, Гончаренко Аверкій Матвійович, Гудима Віктор Авксентійович, Гудима Федір Авксентійович, Деркач Михайло, Димар Федір Олексійович, Дядюша Сергій Іванович, Дяченко Віктор Гаврилович, Дяченко Петро Гаврилович, Калинович Іван Олександрович, Климач Юрко Олександрович, Крат Михайло Миколайович, Лазуренко Степан Савич, Лоба-Лобів Терентій Федорович, Лорченко Микола Іванович, Мацак Юхим (Яким) Тихонович, Навроцький Володимир Миколайович, Нагнибіда Іван Лукич, Нагнибіда Сергій Лукич, Неїлов (Неїло) Борис Васильович, Нестренко Опанас Андрійович, Никонів Наум Архипович, Омельченко Тиміш Петрович, Ордановський Юрій Іванович, Остроградський (Апостол) Михайло Михайлович, Петрусь Яків Самойлович, Самійленко Степан Андрійович, Самутин (Самутін) Петро Зотович, Сахно-Устинович Олександр Олександрович, Сварика Василь Михайлович, Стасенко Іван Михайлович, Татарулів (Таратуля) Микола Іванович, Тисаревський (Тис

Тисаревський) Юрій Тимофійович, Трибрат Пилип Наумович, Туркул (Туркало) Олександр Олександрович, Тютюнник Василь Никифорович, Христич Яким, Цурканов Костянтин Костянтинович, Чабанівський Василь Федорович, Чайковський Анатолій Олександрович, Чеботарів Микола Юхимович, Чижевський Григорій Павлович, Шаповал Олександр Андрійович, Шестопап Ларіон Петрович, Шпилинський (Шпілінський) Олександр Опанасович, Яновський (Гоголь-Яновський) Микола Львович, Янчевський Микола Олександрович, Янченко Володимир Ананінович. Щоправда, раніше у своєму Збірнику Петро Ротач раніше вже подавав біографії Доценка Олександра, Петлюри Симона Васильовича, Скрипника Степана (Патріарха Мстислава) та інших.

Іншим важливим й ґрунтовним джерелом про полтавців стали для д-ра Олександра Панченка три книги авторства Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича «Подебрадський полк» Армії УНР». У першому томі цієї енциклопедії було вміщено 400 біографій вояків регулярних та іррегулярних українських збройних формацій 1-ї половини ХХ ст. – студентів і випускників Української господарської академії в Подебрадах (Чехословаччина, 1922-1932) – і тих воїнів, які прагнули навчатися в подебрадській академії. Серед них було чимало творців української культури – письменників, художників, композиторів, музикантів, акторів, журналістів, редакторів, кооператорів, спортсменів, державних, громадських і театральних діячів. У другому томі енциклопедії Визвольної боротьби «Подебрадський полк» Армії УНР» який побачив світ у 2017-ому році у видавництві «Орієн-тир», вміщено ще 325 біографій вояків регулярних та іррегулярних українських збройних формацій 1-ї половини ХХ ст. — студентів і випускників Української господарської академії в Подебрадах. До речі, якраз у другому томі цієї енциклопедії Визвольної боротьби можна прочитати біографії не тільки прекрасних українців — кубанців, галичан, буковинців,

волинців, чернігівців, слобожанців, наддніпрянців, подільських козаків, тавричан, а й дорогих нам чужинців, оборонців української волі, — німця Вільгельма Лутца, білоруса Уладзіміра Куровського, єврея Юрія Лінде-мана, вірменина Якова Осканова, а також українізованої польки Харитини (Тіни) Пекарчук та українізованої білоруски Марини Нестеренко. Вони перевтілювалися в українців на полях битв за свободу нашого народу. Один із героїв другого тому Євген Маланюк назвав подебрадську академію «лабораторією, де культивувався тип новітнього українця». - «...Друзі, огляньмося назад і пізнаймо з радістю «подебрадське диво» української військово-політичної і науково-мистецької еміграції. Ми й творимо цю багатотомну енциклопедію світлих людей, щоб дати приклад нашої пошані... Звертаємось до історії Українських січових стрільців, Богданівсько-го та Гордієнківського полків військ Центральної Ради, 1-ї Січової, 1-ї Синьої, 1-ї Запорозької, 2-ї Волинської, 3-ї Залізної, 4-ї Київської, 5-ї Херсонської та 1-ї Кулеметної дивізій Армії УНР, Галицької армії, Вільного козацтва, повстансько-партизанського руху, Запорозької Січі Юхима Божка, Окремого чорноморського коша військ Директорії, Легії українських націоналістів, УВО, ОУН, Карпатської Січі та дивізії «Галичина», ...вояків регулярних та іррегулярних українських збройних формацій 1-ї половини ХХ ст. — студентів і випускників Української господарської академії в Подебрадах (Чехословаччина, 1922-1932) — і тих воїнів, які прагнули навчатися в Подебрадській академії. Серед них було чимало творців української культури — письменників, художників, композиторів, музикантів, акторів, журналістів, редакторів, кооператорів, спортсменів, державних, громадських і театральних діячів...», - зазначає прес-служба Історичного клубу «Холодний Яр».

Досить, щоправда, фрагментарно д-р Олександр Панченко подав між іншими відомості й про окремих українських діячів «Зеленого Клину», переважно

Коновал Олексій Григорович

полтавців з походження. Відомо, що таку назву мала колись українська південна частини Далекого Сходу нинішньої Московщини, що натеper охоплює території Приморщини та Амурщини, де на межі XIX–XX ст.ст. компактно заселені українськими переселенцями. Первісно ця назва стосувалася лише південної частини Приморської області – Південно-Уссурійського краю, що частково збігається з територією сучасного Приморського краю Московщини. Перші українці – вихідці з Полтавщини прибули на терен Амурської області в 1860–61 рр., а вже в 1863–64 роках вихідцями з Полтавської губернії тут було засновано перші українські села – Троїцьке (1863), Середнебільське та Новотроїцьке (1864) на річці Голубій. На цьому етапі переселенці пересувалися валками через весь Сибір, тому шлях до Зеленого Клину тривав декілька років. До Амурської області за цей період прибуло 81.571 переселенців з України (51,1%). Поміж них переважали вихідці з Полтавщини (26,3% від усіх). Мною при написанні цієї праці широко використано книгу укладача Вячеслава Чорномаза «Зелений Клин. Енциклопедичний довідник»

(Владивосток, 2011), в якій укладачем у цікавий спосіб й досить ґрунтовно подано історію формування та сучасний стан українського населення Далекого Сходу Московщини, його громадського та культурного життя, як також йдеться про персоналії українських діячів та науковців.

Принагідно зазначимо, що слово «клин» О.Панченком вживається не лише у значенні певної частини земного обшару (земельний клин). Відповідно подібні назви застосовуються до інших регіонів компактного поселення українців на колонізованих ними територіях поза межами етнічних земель (Малиновий Клин – Кубань, Жовтий Клин – Надволжя, Сірий Клин – південь Західного Сибіру та північ Казахстану). Дещо менший масив інформації мною подано про полтавців, які походили або мешкали у «Малиновому Клину» - місці компактного проживання українців на Кубані (тепер - Краснодарський край Московщини) та західні терени Ставропольського краю Московщини). Це, здебільшого, - кобзарі, бандуристи та інші люди мистецтва й творчості. Як видно, важливим джерелом інформації цієї книги стало для О.Панченка стало його листування з видатними полтавцями та їхніми нащадками, які опинилися на чужині. Особливо вдокументованими, як видно, є нариси про славетний рід священиків Базилевських, які написані О.Панченком, ймовірно, слідами спогадів отця Юрія Базилевського та стосовних історично-документальних довідок й матеріалів. Власне, пошуки О.Панченка за Базилевськими продовжились ще на за океаном у травні 2016 року, коли він на запрошення д-ра Івана Буртика із Кліфтону вперше в своєму житті відвідав США, де зокрема побував також й при місці Вічного спочинку багатьох славетних українців на православному цвинтарі у Саут Бавнд Бруці. Відомо, що отець Володимир Базилевський скінчив свій життєвий шлях у Нью Йорку 22 грудня 1997 року, де понад двадцять один рік, від 1976-го по 1997-ий, служив настоятелем катедрального собору св.

Володимира в Нью Йорку та очолював Діловий комітет полтавського земляцтва у цьому місті. Як зазначає О.Панченко у своєму передньому слові до своєї книги, син священника Володимира отець Юрій Базилевський у листі до нього від 9 травня 2019 року, зокрема, писав: «...Рід родини Базилевських був священничим. Мій прадід, ієрей Потапій Базилевський був священником в селі Свиридівка, Лохвицького повіту на Полтавщині. В 1994 році я поїхав разом з моїм татом, о.Володимиром Базилевським, до села Свиридівки. Дім де жив о.Потапій і де мій тато приїзжав 4-літнім хлопчиком до свого діда, тепер - сільська рада. Ми поїхали на місцевий цвинтар, щоб знайти могилу о.Потапія. Шукаючи, поблизу ми побачили стареньку жінку з двома костиллями і запитали її - чи знає вона, де похований о.Потапій. Ця жінка, ім'я якої я, на жаль, не запам'ятав, сказала, що о.Потапій вінчав її в 1924 році. Могила о.Потапія є четверта від могили її тепер вже покійного чоловіка. Хрести на могилі о.Потапія, як рівнож її чоловіка, були залізні й комуністи позрізали їх, бо їм потрібний був метал «для розбудови соціалізму». Я замовив хрест в Харкові, де жив мій кузин Георгій Базилевський. За два роки, уже по смерті мого тата, о.Володимира, я з моєю дружиною, Оксаною, та з моїм кузином Георгієм, і його дружиною, Олександрою, привезли новий хрест і поставили на могилі прадіда, о.Потапія й паніматки Вікторії. Я поставив і освятив цей пам'ятник. Люди, що жили тоді через дорогу від цвинтаря сказали, що та жінка, яка показала нам могилу о.Потапія, - вже померла. Нас запрошували ці люди до їхньої хати на обід. Ми ж, подякувавши за гостину, відмовились, бо дуже поспішали до Києва...». - І далі: «...При кінці 1950-их років українська православна молодь створила Товариство Православної Молоді. Це Товариство видавало місячний журнал, облядало собі домівку при церкві св.Трійці при Брум стріт. Тут відбувалися періодично релігійні доповіді, як також вечірки з танцями й забавами. Духовним капеляном був о.Тимофій Міненко, а головою Товариства

був я, Юрій Базилевський. Я також прислужував як іподиякон Владикам Ігорю, Паладію й Антонію. Після виходу на пенсію я продовжив богословську науку в семінаріях антіохійської митрополії св.Стефана і в українській семінарії св.Софії. Після закінчення семінарії св.Софії Митрополит Української Православної Церкви в США Антоній висвятив мене в диякони 16 лютого 2003 року, а в священники - 8 березня 2003 року. Спочатку я служив в церкві Всіх Святих в м.Нью-Йорку, як сотрудник о.Андрія Кулика. Потім я почав служити церкві св.Апостолів Петра і Павла в м.Керчонксон (Н.Й.). Цю церкву св. Петра й Павла побудував полковник Петро Войновський, батько моєї дружини Оксани. Полковник Войновський був провідником Буковинського Куреня. В 1942 році полковник зі своїми вояками обороняв собор св. Андрія Первозванного в Києві від німців під час висвяти Владика Мстислава, Ігоря, Генадія й інших єпископів Української автокефальної православної церкви. Висвята відбувалася в секреті від німців, бо вони не хотіли, щоб була в Україні УАПЦ. В літніх місяцях я служу святі Літургії в каплиці Святого князя Володимира на оселі Союзівка. Влітку на оселі Союзівка відбуваються молодечі табори, як рівно ж приїжджають українці на відпочинок. 7 жовтня 1967 року я одружився з українською балериною Оксаною Войновською. У нас народилося троє дітей - Богдан і Христина (близнята) 2 січня 1969 року та Андрій, який народився 23 вересня 1977 року. Христя вийшла заміж 28 червня 1994 року за Росса МекМікена. У них народилося троє дітей - Андрій, 13 травня 1997 року народження, Вікторія, 15 липня 1999 року народження та Наталія, 7 березня 2004 року народження. В 2016 році Христя розвелась з Россом. Богдан одружився з Христею Луцькою 31 липня 1999 року. У Богдана й Христі, народилося двоє дівчат - Ганна, 8 вересня 2003 року народження й Александра, 1 червня 2005 року народження. Богдан працює в фінансових Інституціях м.Нью Йорку. Багато разів він представляв свою

Родина Бойків, - Франція, 1956 рік

компанію в International Monetary Fund для фінансової допомоги Україні. Син Андрій одружився з Анною Назаренко 3 жовтня 2015 року. В них 27 квітня 2018 року народився син Лев. Андрій наразі працює в фінансовій компанії Brownstone Investments. Сестра Інна вийшла заміж за Артура Соломона в 1965 році. У них є один син Терентій. Терентій одружився з Христею, в них є двоє дітей - Анніка та Юліан...». - Повний текст цього допису, як і переважної частини усіх статей, розміщених у новій книзі О.Панченка, можна прочитати на шпальтах Всеукраїнської газети «День» та на сторінках часопису північноамериканських українців «Час і Події» (Чикаго). Надзвичайно цікавими й ґрунтовними є поміщені в розділі «Спомини» книги-енциклопедії авторства О.Панченка роздуми полтавки з походження Галини Бойко (Грушецької), п.н. «Відлуння страждань: Герої мого життя», які мають кілька розлогих й добре вдокументованих розділів - «Без коріння», «Чотири кукурудзяні качани», «Мужність виявляється в малоімовірних місцях» (Джон Р.Р. Толкін), «Колгосп

тварин» /Джордж Орвелл. - «Прометей Іван Багряний.1947», і, зрештою, - «Бойки з Храпачівського Яру». - В останньому розділі своїх спогадів Галина Грушецька (з дому - Бойко), зокрема, - пише : «....Про рід мого діда Прохора Бойка та бабусі Марти Бережної-Бойко майже нічого не знаю. Родина була бідна й жила у Храпачівському Яру. Дітей в родині було багато. Саме перед т.зв. революцією Російської імперії 1917 року, та її наслідки й переворот большевиків, мій батько, в 14 років, став круглим сиротою. Старші брати, захоплені політичними змінами, покидають хату й скидають на сестру Марфу опіку молодших дітей. Про ці важкі часи батько не говорив. Але, про брата Василя з гордістю розповідав. Однієї зимової ночі, десь вже в 1920-ті., щось тяжке грюкнуло, звалилось в сінях. На підлозі, лежало, обтіпане тіло людини: «Це я!», - почувся. Марфа з каганцем приступила і крикнула; «Це ти! Василю?». Замотані в шмаття, вона відразу побачила глибоко обморожені ноги. Він втік із заслання, щоб прийти додому і розказати меншим, перед смертю, що з ним було від коли він покинув хату. Хоч дуже ослаблений, Василь поспішав розказати негайно про себе хвилюючись, що може хтось його бачив, як він до хати добирався і йому не вдасться розказати. По дорозі до Києва, де все відбувалося, на думку Василя, він зупинився переночувати в одному селі де саме молодь веселилась. Гулянка раптово перервалася, коли молодь, огорнуло коло військовиків: «Не бійтеся! Ми свої! Із Запорізької дивізії Армії УНР!», - прийшли хлопці вас вписати до війська Української Народної Республіки, щоб разом, ми вибороти українську державу зі столицею в Києві!». З гурту молоді посипались нарікання і обвинувачення: що уряд УНР хоче їх, як невільників, силою забрати до війська; що УНР не думає ділити землю так, як большевики обіцяли. Сотнику не в перший раз було чути ці докори. «Ви ж діти української землі, хто ж буде її боронити, як ви тікаєте в ліс коли дивізії Армії УНР по селах видають призов в армію і з'являєтесь в село тільки на гульки!».

«А що до большевиків та ділення землі. А чия ж це земля? Большевиків чи ваша, українського народу? Визволитель той хто визволить поневолений народ і вернеться на свою землю, а той, що залишається, той окупант-поневолювач, так, як Московська імперія була, так і большевики!». Василь зголосився до Армії УНР. Його національне дозрівання пройшло вже в Києві. Новий світ відкрився перед ним і він хотів це конечно передати ще Марфі, Степанові й Грицю поки не було запізно. Звичайно, що був донос, що Василь повернувся. Родина його переховували в хаті, бо не міг ходити. Моему батькові тоді могло бути десь близько 19 років. Тому, що він не хотів Чекістам показати де Василя сховали, його почали сильно бити, так, що сорочка й рани злилися. Батько вважав, що цим він не зрадив свого брата ні Україну. Це стало його дороговказом на все життя... Єдине, що батько не міг, це згадувати, говорити про Голод. Цей кремезний козарлюга, тільки почувши слово Голод, ставав, як мокра ганчірка. З нього лився піт, поклавши голову на стіл він хлипав і ридав: «Не можу, не можу, дитино!». Батько є той, що був при дітях коли мати була в тюрмі й не бачила їхні страждання. Навіть тоді коли в 1986-1987 роках, Джеймс Мейс став виконавчим директором «Комісії Дослідників Голодомору в Україні -1932-1933 при Конгресі США», і забракло грошей на її завершення, я стала ініціатором та організатором «Чиказького Комітету» для фінансової допомоги «Комісії Дослідників при Конгресі США. Рівночасно очолила в Чикаго Гарвардську програму «Усна історія Голоду 1932-1933 рр.». Багато свідків Голоду боялися свідчити; деякі свідчили під зміненими прізвищами. Вдалося мені навіть прослухати свідчення двох українців-євреїв з Києва і Одеси, які саме у 1980-ті роки емігрували до США. Прослухала не одне трагічне й хвилююче свідчення, тільки не почула свідчення про своїх найрідніших, батько так і не міг розказати. Ці свідчення були використані у праці «Комісії США про Голод в Україні - 1932-1933 років» та

видані у двотомнику у 1990-тих роках. «Подвиги творять звичайні люди, які йдуть за покликом свого серця» (народна мудрість). В яких країнах наша родина Бойків не перебувала, батько - сирота, селянин з трьома місяцями освіти виникав своєю національною поставою, громадською зрілістю й безмежною любов'ю до України. Він був членом Української Революційно-Демократичної Партії (УРДП), яка постала 1946 року в Німецьких таборах переселенців з втікачів з підсоветської України в час, коли шаліла примусова репатріація до СССР тих же самих біженців, в кожній зоні поділеної переможеної Німеччини, всіма державами-союзниками Советського союзу, насамперед, США та Велика Британія. Батько рятує родину постійними переїздами з таборів всяких національностей переселенців. Дістає харчі, восьмирічна Параска продає в тих таборах оселедці й яблука. В цей час між життям і смертю, для біженців з підсоветської України, Іван Багрянний, не тільки був організатором партії УРДП та преси, він був провідником боротьби насильного повернення до СССР, із своїми однодумцями. Мій батько, Степан Прохорович Бойко, який пройшов комуністичне пекло, емігрував до Америки вже в старшому віці і став предметом есею свого правнука Зоряна на конкурсі «Money Smart Kids Contest» (Конкурс творів учнів на тему: Обачні інвестиції). Дванадцятилітній учень, описав як його прадідусь з трьома місяцями освіти, без знання англійської мови, заощадив досить грошей, щоб перше купити одну хатинку, а пізніше - дві ферми з хатами.

**Продовження матеріалу
Олександра Панченка
“Про Велику енциклопедію
полтавської діаспори”
шукайте у наступних
випусках “Бористену”.**

Рецепти української кухні

РЕЦЕПТ ЛІТНЬОГО БОРЩУ З КВАСОМ

ІНГРЕДІЄНТИ

- 2 великих буряки (сирих)
- 2 буряки (варених або запечених)
- 1 склянка хлібного квасу
- 1 пучок щавлю
- 2 картоплі (варених в мундирі)
- 1 ст. л. солодкої гірчиці (на порцію)
- 80 г мангольду (або міксу салатів)
- до смаку сіль і перець

Спосіб приготування:

Підготуйте всі інгредієнти для приготування освіжаючого літнього холодного борщу. Сирий буряк (2 шт.) очистіть і наріжте довільними великими шматочками.

Потім вичавіть сік за допомогою соковижималки. Я використовував шинкову соковижималку, але ви можете взяти будь-яку іншу. З'єднайте отриманий фреш з 1 склянкою хлібного квасу. Співвідношення повинно вийти приблизно 1:1, кількість фрешу залежить від розміру буряка.

Додайте трохи солі за смаком.

Два запечених або відварених буряки очистіть від шкірки і наріжте середніми кубиками. Дві відварених в мундирі картоплини очистіть і наріжте приблизно такими ж кубиками, як і буряк. З'єднайте овочі в одній великій мисці.

Мангольд теж помийте і крупно порубайте. Якщо у вас досить дрібні паростки буряків, можна залишити їх цілими. Перекладіть зелень в миску до овочів.

Добре помийте пучок щавлю і досить крупно порубайте листя, попередньо відрізавши стебла. Викладіть щавель в миску до решти інгредієнтів і додайте сіль і перець до смаку. У кожную тарілку, в якій будете подавати холодний борщ, викладіть по 1 ч. л. солодкої гірчиці. Додайте картоплю, кубики запеченого буряка, зелень і залийте сумішшю бурякового фрешу і квасу.

Більш за все ми звикли готувати різні варіації червоного борщу з буряком, іноді готуємо зелений борщ зі щавлем, а жовтий борщ з жовтого буряка взагалі мало хто робив. А що ж таке червоний зелений борщ? Це по-літньому освіжаюча смачна страва, яку здавна готували із буряковим квасом та ботвиною. Борщ зелений за рахунок власне зелені, а червоний – через додавання бурякового квасу. (с) Євген Клопотенко

Коледж електрифікації Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Це сучасний заклад освіти, один з провідних закладів аграрного напрямку, з розвиненою матеріально-технічною базою і соціальною інфраструктурою, який майже століття гідно творить свою історію.

Отримати освіту студенти можуть як за денною, так і заочною формою навчання. Привабливою перспективою навчання в коледжі є можливість його продовження у закладах вищої освіти III-IV рівня акредитації за скороченим термінами та наскрізними навчальними програмами, зокрема Дніпровському державному аграрно-економічному університеті, де отримують дипломи бакалавра, магістра за скороченими термінами навчання.

ДЕ МОЖЕ ПРАЦЮВАТИ?

- в цивільних, аграрних, промислових та переробних підприємствах різних форм власності: державних, кооперативних, приватних та фермерських;
- в енергетичних компаніях;
- в монтажних і ремонтно-обслуговуючих підприємствах.

Більше інформації на нашому сайті:

keddau.dp.ua

Контакти:

пр. Гагаріна, 95, Дніпро, 49010, Україна.

pr. Gagarina, 95, Dnipro, 49010, Ukraine.

тел./факс +38 (056) 720-92-92

e-mail: keddaeu@gmail.com,

keddaeu@ukr.net

**ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО
ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ
УКРАЇНИ**

Не рубай

а посади!

ШВИДКО
ЗРУЧНО
ПРЯМО В РУКИ

Найшвидший і найбільш надійний посилковий сервіс до України та країн СНД. Порівняйте терміни доставки пакунків через компанію МІСТ з другими компаніями і переконайтесь в цьому самі.

● ДОСТАВКА КОРАБЛЕМ
 В Україну: 30-40 днів
 В Москву: 30-40 днів
 В Ст. Петербург: 35-45 днів
 Решта регіонів на www.meest.us

ЕКСПРЕС ДОСТАВКА ПОСИЛОК:
 В Україну: 3-5 робочих днів
 В Москву: 5-7 робочих днів

● ВІДПРАВКА АВІА І МОРСЬКИХ ВАНТАЖІВ
 ● ДОСТАВКА АВТОМОБІЛІВ У КОНТЕЙНЕРАХ
 ● УПАКОВКА І СТРАХУВАННЯ
 ● ПЕРЕКАЗ ГРОШЕЙ ЗА НАЙНИЖЧИМИ ЦІНАМИ

1-800-288-9949 www.meest.us

Marketing and design by imaginestudio.com

Заснований 2005 року поштово-логістичний оператор України, ТзОВ «Торговий Дім «Міст Експрес» є одним з лідерів у сегменті доставки відправлень «до рук» Одержувача. Підприємство належить до поштово-логістичної групи «Meest Group», яка сягає своїм корінням міжнародної корпорації МІСТ (Meest Corporation Inc., Торонто, Канада).

У кожному обласному центрі України та у великих містах діють склади компанії з технологією он-лайн реєстрації усіх процесів: приймання на склад, видача на доставку чи видача відправлень клієнту на складі. Компанія обслуговує понад 100 власних підрозділів, активно розбудовує мережу агентських пунктів прийому-видачі відправлень на території України. Володіє найбільшим серед експрес-перевізників власним флотом транспорту, який нині становить понад 300 одиниць, а понад 500 одиниць транспорту виконує доставку за контрактом.

Основна продукція/послуги компанії: доставка відправлень між відділеннями («склад-склад»); доставка відправлень від Замовника «до дверей» Одержувача («від дверей до дверей»); адресна розсилка кореспонденції (рахунків, договорів, періодичних видань, POS матеріалів) у поштову скриньку чи безпосередньо «до рук» Одержувача; доставка товарів дистанційної торгівлі (інтернет-магазинів, телемагазинів, компаній, що торгують за каталогом, MLM-компаній).

